

Slutrapport

Förslag till färdplan för att fortsätta digitalisera samhällsbyggnadsprocessen

Färdplanen har utarbetats av Lantmäteriet i nära samverkan med Boverket, Länsstyrelsen, Trafikverket, Naturvårdsverket, Riksarkivet, Domstolsverket samt Sveriges Kommuner och Regioner.

Innehåll

1. SAMMANFATTNING	3
2. FÖRSLAG TILL FÄRDPLAN FÖR ATT FORTSÄTTA DIGITALISERA SAMHÄLLSBYGGNADSPROCESSEN	7
BLÅ PERIOD	8
GRÖN PERIOD	9
ORANGE PERIOD	10
3. GRUNDLÄGGANDE FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT FÄRDPLANEN SKA KUNNA GENOMFÖRAS	11
UPPDRAG OCH FINANSIERING	11
SAMORDNING FÖR STYRNING	11
TYDLIG STYRNING MOT ATT ARBETA MED DIGITALISERING	12
4. NULÄGET OCH ERFARENHETER FRÅN GENOMFÖRT ARBETE	13
FÖRÄNDRINGAR SOM PÅVERKAR SAMHÄLLSBYGGNADSPROCESSEN GENERELLT	13
<i>Ett urval om utvecklingen inom EU</i>	13
<i>Behovet av kvalitetsbestämd data med tillräcklig kvalitet för AI</i>	13
<i>Säkerhetsläget</i>	14
<i>Ena - Sveriges digitala infrastruktur</i>	14
<i>Nationella geodataplattformen, NGP</i>	15
NULÄGET, EFTER GENOMFÖRT ARBETE	16
<i>Återkoppling från kommuner om behov framåt</i>	17
5. FÖRDJUPAD BESKRIVNING AV FRÅGOR SOM BEHÖVER HANTERAS OCH FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER I NÄRTID	18
UTVECKLING AV INFORMATIONSFÖRSÖRJNING AV NATIONELLA GRUNDDATA INOM GEODATAOMRÅDET	18
<i>Övergripande om behovet av utveckling</i>	18
<i>Informationsförsörjningsreglering</i>	19
<i>Behov av utvecklad informationsförsörjning av geodata</i>	20
<i>Mandat att besluta om nationella specifikationer för Nationella grunddata (samordnaren)</i>	21
VIDAREUTVECKLING AV FLERA DATAMÄNGDER INOM SAMHÄLLSBYGGNADSPROCESSEN	22
<i>Samordning, digitalisering och standardisering av Nationella grunddata</i>	23
<i>Om andra datamängder än grunddata</i>	24
<i>Samordning, digitalisering och standardisering av statliga planeringsunderlag och länsstyrelsernas granskningsyttrande</i>	25
<i>Nationella specifikationer kopplat till väg- och järnvägsplaner</i>	27
<i>Långsiktigt uppdrag att tillhandahålla Nationella marktäckedata (NMD)</i>	27
DIGITALISERING AV GÄLLANDE DETALJPLANER	27
<i>Fastighetsgränsernas kvalitet behöver höjas</i>	28
FÖRBEREDELSE FÖR ATT KUNNA HA DIGITALA PROCESSER OCH ARBETSSÄTT	29
<i>Realisering av prioriterade leveranser från ENA - Sveriges digitala infrastruktur</i>	29
<i>Upphovsrättsliga frågor</i>	30
<i>Ny processlag som främjar digitalt först</i>	30
<i>Inte skicka handlingar i onödan – om fastighetsförteckning</i>	31
ARKIVERING AV NYA DIGITALA DATAMÄNGDER	32
<i>Behov av en e-arkivtjänst?</i>	32
<i>Om ändrad arkivbildning</i>	33
<i>Behov av regeringsuppdrag</i>	33
SÄKERHET OCH TILLGÄNGLIGHET	34
<i>Kontinuerliga säkerhetsbedömningar och val av lösning lägger grunden</i>	34
<i>Behov av ett utvecklat tillgängliggörande av mer detaljerade datamängder från NGP</i>	35

<i>Robust digitalt utbyte av säkerhetskänslig information</i>	36
<i>Tillgängligöra data producerad av andra än kommuner och statliga myndigheter</i>	36
STÖD FÖR ATT FRÄMJA ANVÄNDNING AV ARTIFICIELL INTELLIGENS (AI)	37
JURIDISK UTVECKLING ATT TA HÄNSYN TILL	38
<i>Om behovet av att följa utvecklingen av dataområden</i>	38
<i>Öppna data-direktivet och dess genomförandeförordningen</i>	40
<i>Nationella interoperabilitetslösningar</i>	41
<i>Interoperabilitetslösningar på domännivå</i>	41
<i>Behov av informationsförsörjningslag i relation till pågående juridisk utveckling</i>	42
6. UPPDRAG FÖR ATT GENOMFÖRA FÄRDPLANEN 2025–2027	44
7. BUDGETÄRA KONSEKVENSER	47
8. LÄMPLIGA FINANSIERINGSLÖSNINGAR	48
ANSLAGSFINANSIERING	49
AVGIFTSINTÄKTER	50
SAMFINANSIERING	51
EU-MEDEL OCH INNOVATIONSSATSNINGAR	51
9. NYTTOR	52
10. UPPDRAGETS GENOMFÖRANDE	53
BILAGOR	54
BILAGA 1. ROLLER I NGP	54
BILAGA 2. VÄRDET AV EN NATIONELLT DIGITALISERAD SAMHÄLLSBYGGNADSPROCESS, EN SAMHÄLLSEKONOMISK NYTTOANALYS.	56
BILAGA 3. DIGITALISERING AV SAMHÄLLSBYGGNADSPROCESSEN. INTERVJUER MED AKTÖRER FRÅN BYGG- OCH FASTIGHETSSEKTORN SAMT FÖRETRÄDARE FÖR KOMMUNER.	56
BILAGA 4. INSPEL FRÅN KOMMUNALA SAKKUNNIGA (ELDSJÄLAR) I REGERINGSUPPDRAGET: UPPDRAG ATT TA FRAM EN FÄRDPLAN FÖR ATT FORTSÄTTA DIGITALISERA SAMHÄLLSBYGGNADSPROCESSEN.	56

I. Sammanfattning

De främsta drivkrafterna för en digital samhällsbyggnadsprocess är samhällets och medborgarnas förväntan på att svensk offentlig förvaltning utvecklas i takt med samhället, samt medborgares förväntan på och myndigheternas och kommunernas behov av effektivisering.

Figur 1 Förväntade samhällsnyttor av en smartare samhällsbyggnadsprocess gällande ökad hållbarhet, rättssäkerhet, tillgänglighet och demokrati, effektivitet samt kostnader.

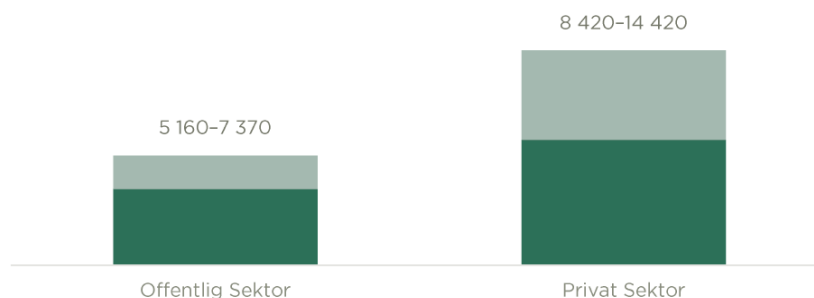

Det finns ett tydligt behov av att säkert kunna ta vara på fördelarna med digitaliseringen. Offentlig sektor bör kunna jobba digitalt i medborgardialogen. Samtidigt behöver man använda data för att hantera den alltmer komplexa och krävande informationshanteringen som behövs för att skapa en effektiv och hållbar samhällsbyggnadsprocess. EU:s krav är också en grund för förslagen i denna rapport. De datamängder som anpassats till Nationella grunddata är gjorda för att uppfylla både nationella och internationella krav.

Informationssäkerhet är en alltmer aktuell fråga, som vi arbetar med kontinuerligt. Vid tillgängliggörande av Nationella grunddata i Nationella geodataplattformen (NGP) tas hänsyn till informationssäkerhet.

Figur 2 Nyttor som värderats utifrån syntes av äldre rapporter samt genomförda intervjuer. Nyttorna bygger på standardisering av processer, tillgängliggörande av standardiserade öppna data samt möjliggörande för nya tekniska lösningar.

Värderad nytta i offentlig- och privat sektor (miljoner kronor per år)

Källa: ADC, 2024

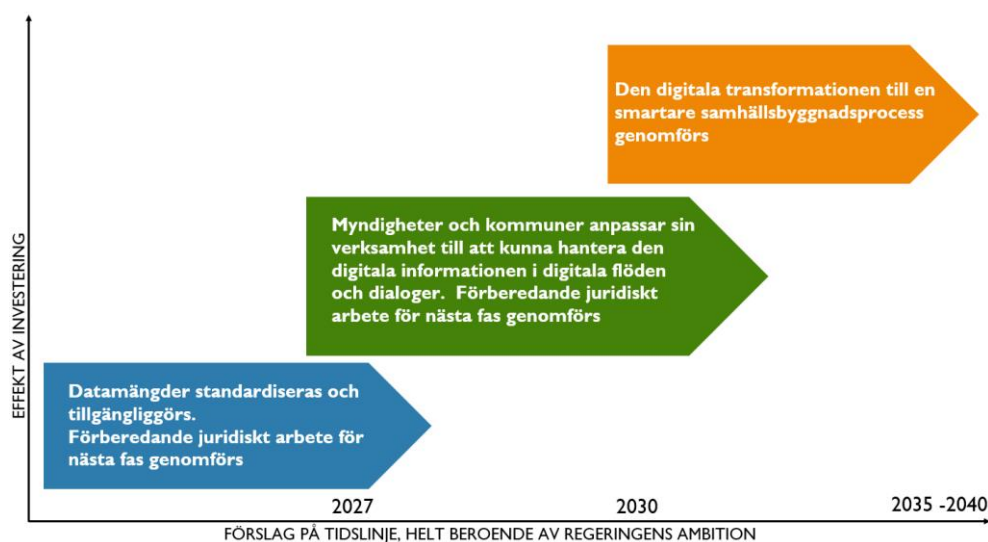
Redan i tidigare rapporter från myndigheternas genomförda uppdrag för en smartare samhällsbyggnadsprocess, har nyttor och utmaningar för en digital samhällsbyggnadsprocess kunnat presenteras.

Av de tidigare förslag på utveckling myndigheterna lämnat till regeringen, har bara en liten del av dem realiserats i uppdrag till myndigheterna. Det betyder att bara några av fördelarna har blivit verklighet och många av de problem som tidigare identifierades fortfarande finns kvar.

Kommunerna har fått stå för en stor del av de förändringar som har genomförts i samhällsbyggnadsprocessen. Men i framtiden behöver även fler statliga myndigheter göra sin del för att driva förändringen framåt.

Myndigheterna föreslår en färdplan som leder till tre steg av digital mognad, enligt nedan.

Figur 3 Förslag till färdplan med genomförda aktiviteter från 2024 till 2040 för att få full effekt och dess nyttor av en fullt ut digitaliserad samhällsbyggnadsprocess.

För att genomföra färdplanen kommer myndigheterna fortsätta att samverka på taktisk och operativ nivå. För att ha en tydlig styrning och samordning på strategisk nivå behövs det en central resurs på Regeringskansliet som kan koordinera arbetet.

Förslagen i rapporten är till för att få fart på och öka möjligheterna och fördelarna med den digitala omställningen. När förslagen genomförts kan kommuner rättssäkert bevilja stor del av alla bygglov på digitala detaljplaner. Bygglovsansökningar från offentliga byggherrar görs till hög grad i BIM. Data är anpassat för att kunna användas för AI (Artificiell intelligens).

Färdplanen beskriver vad vi vill uppnå, vilka steg vi måste ta för att komma dit och vilka första åtgärder vi förmår genomföra. De åtgärder vi föreslår har vi valt utifrån digital mognad, möjlighet till kapacitet hos myndigheterna och hur världen ser ut just nu. Myndigheterna behöver få resurser för att genomföra dessa åtgärder. När de första åtgärderna är klara måste

myndigheterna sedan se över vilka fler steg som behövs. Detta måste göras regelbundet eftersom både informationshantering och samhället förändras över tid.

De komponenter eller förmågor som beskrivs i färdplanen bildar tillsammans en infrastruktur. Samtliga delar behövs och behöver vara utformade på ett sådant sätt att de tänkta rollerna och ansvarsfördelningen harmoniserar med infrastrukturer inom andra delar av samhället.

Det ekonomiska behovet som anges i rapporten avser endast de delar av färdplansuppdraget som myndigheterna har hunnit göra bedömning av.

2025 220 mnkr

2026 233 mnkr

2027 247 mnkr

För att nå en grundläggande nivå som verkligen kommer att göra skillnad, föreslår vi att regeringen ger följande uppdrag:

Lantmäteriet bör ges i uppdrag att:

- Tillsammans med Geodatarådets representanter utreda hur ansvar och finansiering kan och bör utvecklas för en mer effektiv och säker informationsförsörjning.
- Utreda och föreslå en lösning för ett begränsat tillgängliggörande av mer detaljerade data via NGP.
- Bygga upp ett stöd till kommunerna avseende kvalitetshöjande insatser av digitala registerkartans fastighetsgränser.
- Göra en fördjupad analys om förutsättningar för att en myndighet skulle få ansvaret av regeringen att vara kommunernas tekniska e-arkivhållare samt förutsättningarna för ändrat arkivbildningsansvar.
- Leda samlat uppdrag till riksintressemyndigheterna att ta fram och implementera Nationell specifikation för riksintresseanspråk.
- Leda samlat uppdrag till berörda myndigheter att ta fram och implementera Nationell specifikation för marktäcke/markanvändning.

Boverket bör ges i uppdrag att:

- Ta fram förslag på utformning av en ny processlag som främjar digitalt först.
- Ta fram och besluta nationell specifikation för obligatorisk ventilationskontroll, bygglovs BIM, radonmätning, miljö- och energideklaration och kontrollplaner, samt utreda hur specifikationerna kan genomföras i PBL.
- Ta fram metoder och vägledningar till nationella myndigheter avseende statliga planeringsunderlag i syfte att ensa och digitalisera

dessa. I uppdraget ingår att utreda om det finns behov av författningsändringar.

- Bygga upp en tillfällig kompetenskapacitet för att stödja kommuner med att digitalisera gällande detaljplaner.

Länsstyrelserna bör ges i uppdrag att:

- Säkerställa IT-stöd som stödjer länsstyrelsernas handläggning av förekommande delprocesser inom samhällsbyggnadsprocessen.
- Ta fram en informationsmodell inför Nationell specifikation för länsstyrelsernas granskningsyttrande, tillhörande den kommunala översiktsplanen samt förvaltning och vidmakthållande av denna.
- Bistå Boverket att ta fram metoder och vägledningar till nationella myndigheter avseende statliga planeringsunderlag i syfte att ensa och digitalisera dessa. I uppdraget ingår att utreda om det finns behov av författningsändringar.
- Utifrån ovanstående vägledningar harmonisera och digitalisera statliga regionala planeringsunderlag.

Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att:

- Långsiktigt tillhandahålla Nationella marktäckedata (NMD).

Trafikverket bör ges i uppdrag att:

- Utreda och implementera Nationell specifikation för informationsmängder kopplat till vägplaner, järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden till nytta för samhällsbyggnadsprocessen.

Riksarkivet bör ges i uppdrag att:

- Delta i arbetet med att göra en fördjupad analys om förutsättningar för att en myndighet skulle få ansvaret av regeringen att vara kommunernas tekniska e-arkivhållare samt förutsättningarna för ändrat arkivbildningsansvar.

2. Förslag till färdplan för att fortsätta digitalisera samhällsbyggnadsprocessen

Nedan beskrivs i ordningsföljd färdplanen och vad som ska vara genomfört i respektive område och år med visst överlapp, för den fortsatta digitaliseringen av samhällsbyggnadsprocessen:

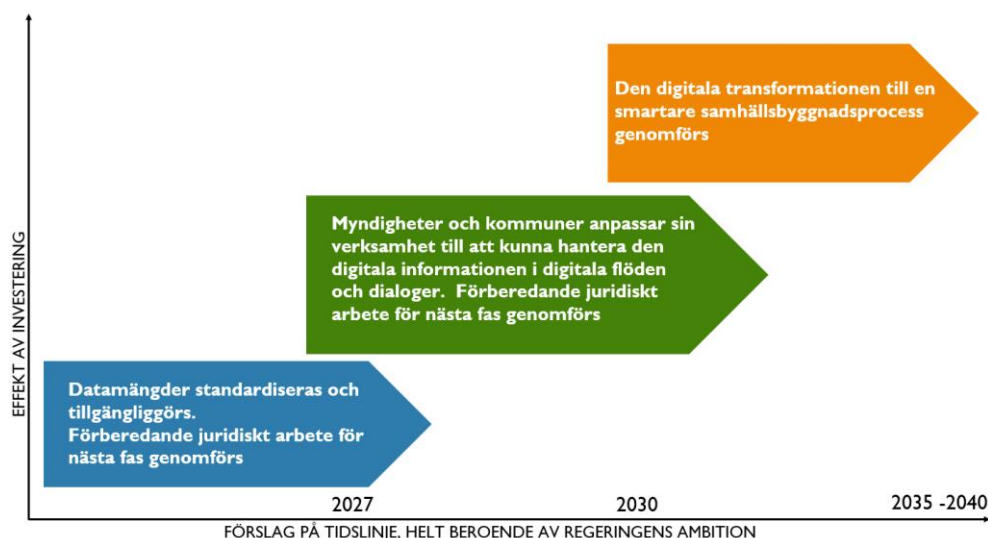
Blå period. Datamängder standardiseras och tillgängliggörs.
Förberedande juridiskt arbete för nästa fas är genomförd. (2024–2027)

Grön period. Myndigheter och kommuner anpassar sin verksamhet till att hantera den digitala informationen i digitala flöden och dialoger.
Förberedande juridiskt arbete för nästa fas genomförs. (2027–2030)

Orange period. Den digitala transformationen till en smartare samhällsbyggnadsprocess genomförs. (2030–2040)

I kapitel 5 beskrivs fördjupat de frågor som behöver hanteras och förslag till åtgärder i närtid.

Figur 4 Förslag till färdplan med genomförda aktiviteter från 2024 till 2040 för att få full effekt och dess nyttor av en fullt ut digitaliserad samhällsbyggnadsprocess.

Blå period

Datamängder standardiseras och tillgängliggörs. Förberedande juridiskt arbete för nästa fas genomförs

- Byggblocken Digital post, Mina ombud, Mina ärenden, Identitet och Auktorisation inom Ena – Sveriges digitala infrastruktur är vidare- och färdigutvecklade.
  - Antal datamängder som har en beslutad nationell specifikation samt antal producenter som tillgängliggör datamängder via NGP har ökat kontinuerligt. Producentrollen är lätt att axla och incitament finns för att producenter ska delta i datadelningen.
  - Begränsat tillgängliggörande av mer detaljerad data, samt datamängder från privata aktörer, för behov i offentliga processer, etablerat i NGP i en för ändamålet lämplig teknisk lösning.
  - Lösning för långtidsbevarande samt arkivering av kommuners nya digitaliserade data, är utredd. Vägval för lösning beslutad, arbete med etablering pågår.
  - Samtliga statliga och regionala planeringsunderlag från Länsstyrelserna, är standardiserade och digitala, samt digitala riksintressen och digital hantering av dessa genom hela processen etablerade tillsammans med nationell standard för granskningsyttrande. Därmed är fullt ut digitala översiktsplaner möjliggjorda, när digital ÖP blir obligatorisk 2027.
-
- Lantmäteriet har finansiering, ansvar och befogenheter för utveckling av Nationella geodataplattformen, NGP och att fatta beslut om nationella specifikationer inom geodataområdet.
  - Rättsligt stöd för att nyttja digitaliserade detaljplaner i myndighetsbeslut, samt rättsligt stöd för att hantera ändring av detaljplan etablerade.
  - Förslag på utformning av ny samlande lagstiftning som ersätter lagreglerade processerna i de förekommande lagstiftningarna i samhällsbyggnadsprocessen framtaget.
  - Juridisk grund klarlagd för begränsat tillgängliggörande av mer detaljerade data, samt data från privata aktörer via NGP.
  - Boverkets utredning om hur en kravställning gällande BIM för bygglovshandläggning kan se ut, samt författningsförslag om reglering av BIM klara.

Grön period

Myndigheter och kommuner anpassar sin verksamhet till att kunna hantera den digitala informationen i digitala flöden och dialoger. Förberedande juridiskt arbete för nästa fas genomförs

- Myndigheter har anpassat sina arbetssätt, eller har planerat anpassning, för att kunna hantera digitala samråd, granskningar och yttranden där underlag läses/hämtas digitalt från NGP och kan svara tillbaka till kommunen/ myndigheten digitalt. Statistiska centralbyrån och Skatteverket har förmåga att läsa digital information för statistiska syften från NGP och bidrar till färre förfrågningar till kommuner.
- AI och digitala assistenter kan används effektivt och rättssäkert i delar av ärendehantering.
- Stor del av alla bygglov kan rättssäkert beviljas på digitala detaljplaner
- Bygglovsansökningar från offentliga byggherrar görs till hög grad i BIM.
- Lösning för långtidsbevarande samt arkivering av kommuners nya digitaliserade data, är etablerad.
- Den nationella geodataplattformen (NGP) har utvecklats för att klara ökade säkerhetskrav som följer med det ökade nyttjandet.
- Styrning och finansiering av informationsförsörjning för alla i dag samverkande parter inom geodataområdet, från insamling till arkivering är utvecklad för att möta den digitala transformationens nya förutsättningar.
- Utpekade datamängder har realiserats till stor del och nationell fullständighet på dessa börjar uppnås.

- Lagtexter anpassade efter förslaget på utformning av ny samlade lagstiftning som ersätter lagreglerade processerna i de förekommande lagstiftningarna i samhällsbyggnads-processen.
- Juridiska frågeställningar kring nyttjande av AI och automatiserad tolkning i myndighetsflöden utredda och hanterade. Vägledningar och stöd för detta finns etablerade.
- Myndigheter har säkerställt lagstöd, för att kunna hantera digitala samråd, granskningar och yttranden där underlag läses/hämtas digitalt från NGP eller annan tillhandahållandetjänst och kan svara tillbaka till kommunen/ myndigheten digitalt.
- En bestående och tillräcklig informationsförsörjningsreglering implementerad.

Orange period

Den digitala transformationen till en smartare samhällsbyggnadsprocess genomförs

- Digitalt först gäller i såväl statlig som kommunal handläggning inom samhällsbyggnadsområdet. Det finns användarvänliga programvaror, fungerande digitala arkivlösningar, statlig såväl som kommunal mottagarkapacitet av digital information samt lagstiftning som stödjer digitala processer. Samtliga kommuner och myndigheter nyttjar digitaliseringens möjligheter för att underlätta för privatpersoner och näringsliv.
- AI, digitala tvillingar och digitala assistenter utgör en självklar del i informationsförsörjningen, planläggning och ärendehantering. Arbetsmoment hanteras digitalt, i nya datadrivna arbetssätt och processer och i utvalda delar med automatiskt beslutsfattande. Konsekvenser av planer och beslut testas proaktivt i digitala tvillingar.
- Utpekade informationsmängder är strukturerade, standardiserade, säkerhetsanpassade och maskinläsbart tillgängliga (AI-redo) via NGP. Informationens innehåll möter samhällets behov och utgör grunden i en digital tvilling i 4D. En enhetlig nationell bedömning av säkerhet för datamängden etablerad. Nationellt ramverk för Geodata, som bygger på nationellt ramverk för nationella grunddata, säkerställer interoperabilitet mellan statliga myndigheter och olika sektorer, samt mellan olika styrande lagstiftningar.
- Den nationella infrastrukturen från Ena – Sveriges digitala infrastruktur, i form av Digital post, Mina ombud, Mina ärenden, Identitet och Auktorisation, samt en utvecklad infrastruktur för informationshantering är integrerad i alla delar av samhällsbyggnadsprocessen. Det bidrar till en säker, robust och effektiv informationshantering, som bygger på digitaliseringens principer om att hämta data från källan.
- Registerkartan har kvalitetssäkrats och alla koordinatsatta gränser har status som koordinatbestämda fastighetsgränser. Arbete med att höja kvaliteten på fastighetsgränser till koordinatbestämda fastighetsgränser har påbörjats i alla 290 kommuners exploateringsområden.
- Bedömningar och kontroller säkerställs med stöd i datadrivna arbetssätt och metoder. Kontroller och prövningar bygger på systemsyn snarare än processuppfyllnad.

3. Grundläggande förutsättningar för att färdplanen ska kunna genomföras

Kritiska framgångsfaktorer är att:

- Politiken och kommuners samt myndigheternas ledningar efterfrågar digitalisering.
- Det är en självklar del av det offentliga verksamhetsutveckling att nyttja digitalisering och att nyttja nationella lösningar.
- Efterfrågad rättsutveckling genomförs.
- Långsiktig finansiering säkras.

Uppdrag och finansiering

För att färdplanen ska kunna genomföras behöver efterfrågade uppdrag tilldelas utpekade myndigheter.

Finansiering föreslås ske genom anslagsökningar över tid till berörda myndigheter. Den föreslagna nivån på anslagsökningar är beräknad för att klara både utvecklings- och förvaltningskostnader. När myndigheterna etablerar tekniska lösningar som en del av infrastrukturen som stöd till kommuner blir myndigheterna tjänsteleverantörer. De måste som sådana ha en långsiktig finansiering för uppdraget. Finansiering föreslås även för visst stöd till kommuner.

Nivån på tilldelad finansiering kommer att få inverkan på takten för genomförande av färdplanen.

Samordning för styrning

Under det tidigare regeringsuppdraget Digitalt först – för en smartare samhällsbyggnadsprocess¹ hade Lantmäteriet ett uttalat samordningsansvar för att utveckla en obruten digital samhällsbyggnadsprocess. De samverkansformer som skapades under uppdraget har sedan dess levt vidare men utan ett uttalat samordningsansvar.

Enskilda myndigheter har haft specifika uppdrag från regeringen för att driva fram utvecklingen inom relevanta områden. Dessutom har Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) spelat en betydande roll genom att representera kommunerna i samarbete med myndigheter och genom att hjälpa kommunerna att förstå och genomföra nya lagar och lösningar.

För att färdplanen ska kunna genomföras behöver myndigheterna fortsätta samarbeta på taktisk och operativ nivå. För att ha en tydlig styrning och samordning på strategisk nivå behövs en central resurs på Regeringskansliet för att koordinera arbetet. Uppgiften ska vara att:

---

¹ <https://www.lantmateriet.se/contentassets/50c7b8feec4744e5a0fa2ffaf0ea07ec/slutrapport-digitalt-forst.pdf>

- Föra dialog mellan berörda departement, för att säkerställa framtida uppdrag och finansiering.
- Säkerställa att färdplanen inom samhällsbyggnadsområdet ligger i linje med förslag till lösningar inom andra sektorer.
- Säkerställa att färdplanen inom samhällsbyggnadsområdet ligger i linje med förslag till gemensamma nationella lösningar.

Det är också viktigt att varje år samla myndigheterna för att se till att helheten för kommande budgetperiod stämmer överens med visionen. Utöver detta är utgångspunkten att myndigheternas roller och ansvar inte förändras, men att de anpassas för att passa ett datadrivet arbetssätt.

Tydlig styrning mot att arbeta med digitalisering

För en del myndigheter begränsas deltagandet i utvecklingen av en digitaliserad samhällsbyggnadsprocess av att de saknar ett utpekat ansvar att arbeta med digitalisering och standardisering av information och processer, som går utanför den egna myndigheten. Utan särskilda regeringsuppdrag eller annat tydligt stöd i rättsordningen ser man inte att det digitala utvecklingsarbetet kan prioriteras.

Även om myndigheterna inte är förhindrade från att arbeta med digitalisering, ser man det inte som en given och självklar del av sina myndighetsuppgifter. Saknas det tydliga uppdrag blir framför allt utvecklingsarbete i samverkan nedprioriterat till förmån för kärnverksamheten. Det digitaliseringsarbete som då genomförs sker främst med syfte att utveckla den egna verksamheten, och inte för att i samverkan med andra myndigheter och aktörer skapa effektivare flöden mellan myndigheter.² Det är ett av skälen till att de regeringsuppdrag vi föreslår är nödvändiga.

Regeringsuppdragen är dock bara en tillfällig lösning. Myndigheternas ansvar och mandat behöver få bestående styrning i författning, exempelvis i myndigheternas instruktion eller annan förordning.

---

² Upplysningsvis har DIGG har lämnat förslag på att se över och utöka nuvarande skrivningar i första hand i myndighetsförordningen, i syfte att myndigheterna ska beakta förvaltningsgemensamma behov/nyttor när de utvecklar sin verksamhet
<https://www.digg.se/download/18.6d003ad218d8fc9183012dd7/1709290044712/Mot%20ett%20digitalt%20Sverige%202030.pdf>
s. 21

4. Nuläget och erfarenheter från genomfört arbete

Förändringar som påverkar samhällsbyggnadsprocessen generellt

ETT URVAL OM UTVECKLINGEN INOM EU

EU driver på utveckling mot en inre marknad av data och digitalisering inom unionen. Rättsakterna GDPR³, öppna data-direktivet⁴, genomförandeförordningen för särskilda värdefulla dataset⁵, dataförvaltningsförordningen⁶, dataförordningen som ofta kallas dataakten⁷ reglerar förenklat beskrivet förutsättningarna för datadelning och användning av data som är i enlighet med europeiska värderingar. Data ska kunna delas effektivt och säkert och inlåsnings effekterna ska minska.

EU-förordningen Single digital gateway (SDG)⁸ driver på genomförandet av principen om att en uppgift bara ska behöva lämnas en gång införs för vissa förfaranden. Förordningen om ett interoperabelt Europa⁹ fastställer åtgärder som främjar gränsöverskridande interoperabilitet för transeuropeiska digitala offentliga tjänster. Den kommande AI-förordningen¹⁰ syftar bland annat till att stärka den inre marknadens konkurrenskraft och funktion samt att skydda grundläggande rättigheter.

Rättsakterna tillsammans med samhällsutvecklingen i övrigt skapar en förväntan på en god och enkel tillgång till kvalitativa data. Data ska kunna användas och faktiskt även användas i ett datadrivet arbetssätt både hos offentliga och privata aktörer.

BEHOVET AV KVALITETSBESTÄMD DATA MED TILLRÄCKLIG KVALITET FÖR AI

En fortsatt digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen kräver tillgång till data som är lämpliga för att använda som underlag i myndighetsbeslut. Slutsatsen är inte ny. Samtidigt är tillgången till användbara data med tillräcklig kvalitet inte en självklarhet. Att myndigheter och kommuner har god offentlighetsstruktur och god ordning i sina kärnuppgifter, betyder inte att de också producerar kvalitativa användbara data. Att säkerställa ett

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter om och upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn. Direktivet är genomfört i Sverige genom lag (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data.

⁵ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/138 av den 21 december 2022 om fastställande av en förteckning över särskilda värdefulla dataset och arrangemangen för offentliggörande och vidareutnyttjande av dessa.

⁶ Den andra är Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/868 av den 30 maj 2022 om europeisk dataförvaltning och om ändring av förordning (EU) 2018/1724.

⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2854 av den 13 december 2023 om harmoniserade regler för skälig åtkomst till och användning av data och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiv (EU) 2020/1828 (dataförordningen).

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1724 av den 2 oktober 2018 om inrättande av en gemensam digital ingång för tillhandahållande av information, förfaranden samt hjälp- och problemlösningstjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012.

⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/903 av den 13 mars 2024 om åtgärder för en hög nivå av interoperabilitet inom den offentliga sektorn i hela unionen (förordningen om ett interoperabelt Europa).

¹⁰ Förslag till europaparlamentets och rådets förordning om harmoniserade regler för artificiell intelligens (rättsakt om artificiell intelligens) och om ändring av vissa unionslagstiftningsakter 2021/0106 (COD)

proaktivt tillgängliggörande av data från sin kärnverksamhet, blir som en egen ny kärnuppgift i verksamheterna.

Som en del av utvecklingen av samhällsbyggnadsprocessen har nya lösningar som är baserade på eller har inslag av AI börjat testas och etableras, bland annat tillsammans med digitala tvillingar¹¹. Kommuner har även i liten skala kunnat se en ändring i inkommande underlag från privatpersoner, där innehållet blivit mer välunderbyggt. Kommunerna tror det beror på att man använt de AI-verktyg som nu finns lättillgängliga.

Utvecklingen av AI och digitala tvillingar är ännu bara i sin linda, men i de arbeten som gjorts tydliggörs behovet av tillgång till kvalitetsbestämda, högkvalitativa, maskinläsbara, tillförlitliga (authoritative data¹²) och rikstäckande myndighetsdata.

SÄKERHETSLÄGET

En annan förändring i närtid är det skärpta säkerhetsläget i världen. Det har ökat behovet av att bättre kunna balansera möjligheterna med digitaliseringen mot riskerna med att tillgängliggöra information öppet. Samtidigt som digitaliseringens goda krafter driver fram mer innehållsrik och noggrann information uppstår ökade risker om data används av antagonister.

Erfarenheter av genomfört arbete

ENA - SVERIGES DIGITALA INFRASTRUKTUR

Utveckling av myndighetsgemensamma lösningar och nationell infrastruktur har skett inom Ena, Sveriges digitala infrastruktur. Utvecklingen har dock inte skett i den takt och skala som myndigheterna har efterfrågat i rapporter och budgetunderlag. Därför har inte nyttorna och effekterna kunnat realiseras i den skala som förväntades.

Det författningsförslag¹³ som tagits fram inom ett tidigare regeringsuppdrag¹⁴ har inte genomförts.

Lantmäteriet har idag inget formellt rättsligt eller finansiellt stöd för fortsatt utveckling av den föreslagna grunddatadomänen för fastighetsinformation och geografisk information som en del av Ena – Sveriges digitala infrastruktur. Arbetet fortsätter dock i samverkan med Myndigheten för digital förvaltning och övriga föreslagna grunddatadomänmyndigheter.

Ett exempel som visar att det tar tid att genomföra förändringar är Digital post, tidigare benämnd min myndighetspost. Tjänsten hade i september 2015 nio myndigheter, två kommuner, 226 000 personer och 30 000 företag anslutna till tjänsten. Tjänsten har sedan dess blivit etablerad och 2022 använde 68 procent bland den svenska befolkningen digital post från någon

¹¹ <https://liu.se/nyhet/norrkoping-har-fatt-en-digital-tvilling>

¹² https://ggim.un.org/meetings/GGIM-committee/13th-Session/documents/E_C20_2023_16_Add%20-Authoritative_Data_in_an_Evolving_Geospatial_Landscape_20Jul2023.pdf

¹³ https://www.digg.se/download/18.3b27105f17fb89447e85663/1651217442157/grunddata_bilaga_forfattningsforslag_20210129.pdf

¹⁴ https://www.digg.se/download/18.79c61f7c17db5871992f09e/1647952778922/Delredovisning_etablera_%20digital_%20infrastruktur_20210129.pdf

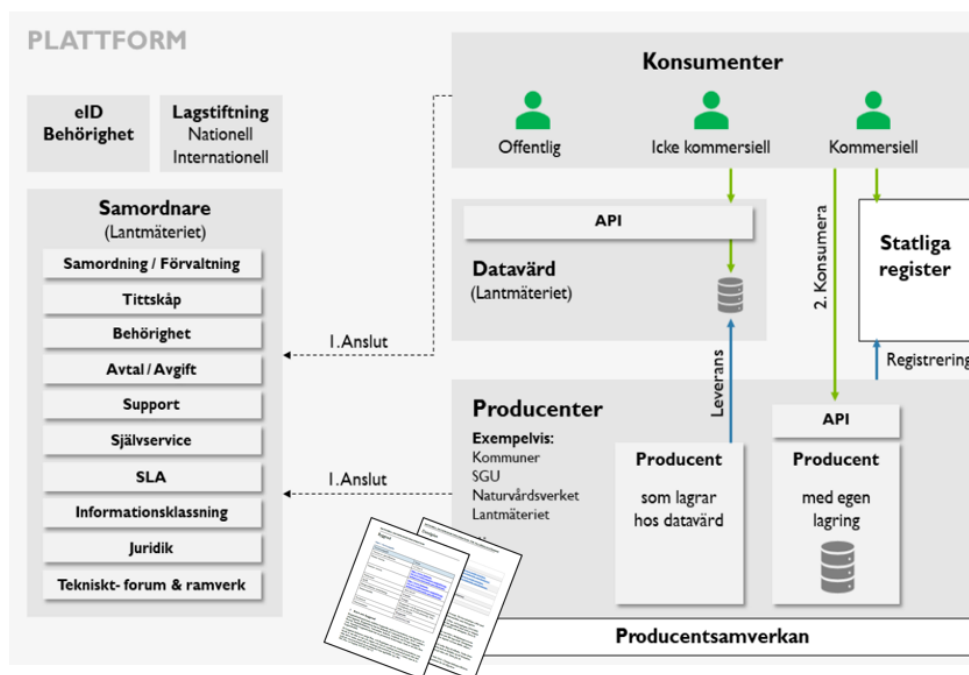
av leverantörerna. Det är först nu nio år senare som digital post nått en tillräcklig utbredning för att kunna gå från anslagsfinansiering till att bli avgiftsfinansierad, vilken är den finansieringsform som erbjuds i avsaknad av full anslagsfinansiering. Det är ännu långt ifrån alla myndigheter och kommuner som anslutit till tjänsten.

NATIONELLA GEODATAPLATTFORMEN, NGP

Det har genomförts många utvecklingsinsatser inom samhällsbyggnadsområdet, sedan det första regeringsuppdraget Digitalt först – för en smartare samhällsbyggnadsprocess rapporterades 2018¹⁵.

Bland annat är den Nationella geodataplattformen, NGP etablerad och finansieras med anslagsmedel. NGP fungerar som en motor för utveckling och förvaltning av nationella specifikationer för grunddata inom geodataområdet, med fokus på samhällsbyggnadsprocessen. NGP utgör även nationell åtkomstpunkt, till samtliga levererande producenters datamängder som de Nationella specifikationerna omfattar. Dessa datamängder följer Ramverk för Nationella grunddata inom den offentliga förvaltningen¹⁶. De följer även Nationellt ramverk för utbyte av geodata¹⁷, vilket är ett förstärkt ramverk för behov inom geodataområdet. Datamängderna utgör därmed per definition Nationella grunddata.

Figur 5 Beskrivning av vad den Nationella Geodataplattformen består av samt roller som samordnare, datavärd, producent och konsument

¹⁵ <https://www.lantmateriet.se/contentassets/50c7b8feec4744e5a0fa2ffaf0ea07ec/slutrappport-digitalt-forst.pdf>

¹⁶ https://www.digg.se/download/18.23524b0a17e9caeb23da7b7/1651217442208/grunddata_underlag_ramverk_for_nationella_grunddata_inom_den_offentliga_forvaltningen_20210129.pdf

¹⁷ <https://www.lantmateriet.se/sv/nationella-geodataplattformen/datamangder/nationellt-ramverk-for-utbyte-av-geodata/>

Nationella geodataplattformen

- Har en rollbaserad juridisk lösning.
- Vidareförmedlar från register och med stöd av datavärdskap, offentliga öppna data från många producenter.
- Öppna format och teknik standardiserad genom plattformen.
- Data strukturerad och standardiserad genom Nationella specifikationer.
- Nationella specifikationer implementerar digitala principer, informationssäkerhet och regelverk genom ett Nationellt ramverk för arkitektur.
- En transparent process för hur man tar fram Nationella specifikationer och säkerställer en demokratisk process och användarcentrerade lösningar.
- För producenten är NGP en nationell motor för standardisering av samhällsviktig information och nationellt utbyte av data.
- För konsumenten är NGP en nationell åtkomst till enhetlig öppen data, anpassad för hantering med automatiska metoder.

Hittills finns fem datamängder tillgängliga via NGP, det är byggnad¹⁸, digitala detaljplaner, gräns för fjällnära skog, kulturhistoriska lämningar samt några första stompunkter¹⁹. Detaljplanerna har tack vare det lagkrav som införts också fått en bred anslutning till NGP. (Jämför med exemplet Digital post ovan) Arbetet pågår med ytterligare 13 datamängder varav 10 kan vara etablerade under 2024.

Sedan januari 2021 då NGP etablerades och fram till 31 mars 2024 har 171 kommuner levererat 7 686 digitala detaljplaner till NGP. 271 kommuner och 3 myndigheter har tecknat avtal som producent.

Lantmäteriet har byggt upp delar i infrastrukturen som varit nödvändig för implementeringen av NGP, men har inte haft kapacitet att prioritera den interna omställningen, till att själva kunna hantera digitala detaljplaner, i relationen till kommunerna i övriga myndighetsprocesser.

Samma situation gäller för länsstyrelserna, som dessutom har utmaningen att skapa ett mer enhetligt arbetssätt i de 21 myndigheterna.

Nuläget, efter genomfört arbete

Framdriften i arbetet med en obruten digital samhällsbyggnadsprocess är synlig, men dagens nuläge är i det större perspektivet fortsatt väldigt likt nuläget som det beskrevs i Lantmäteriets slutrapport Digitalt först:

¹⁸ Nationell specifikation för byggnad är beslutad, dock har ännu ingen producent valt att publicera byggnadsinformation med stöd av specifikationen i NGP.

¹⁹ <https://www.lantmateriet.se/sv/nationella-geodataplattformen/datamangder/#category=befintligadatamangder>

”Lantmäteriet bedömer att det fortfarande saknas betydande grundstenar avseende myndighetsgemensamma lösningar och nationell informationsinfrastruktur. Intresset för digitalisering och öppenheten för samverkan är stort från alla aktörer, men mognadsgraden avseende digitalisering är fortfarande låg. Lantmäteriet uppfattar att det finns en tydlig förväntan från flera kommuner på att de nationella myndigheterna kliver fram och ”talar om hur det ska vara”. Delar av offentlig verksamhet står inför stora investeringskostnader, som kommer ge nyttor i andra verksamheter än den egna, vilket kräver att frågorna hanteras på högre strategisk nivå.”²⁰

Många kommuner har arbetat intensivt för att klara författningskraven med digitala detaljplaner, och arbetar också med andra initiativ för en digitaliserad samhällsbyggnadsprocess, några initiativ är:

- Linköpings kommun har påbörjat förändringsresan att ställa om till ett datadrivet och tjänsteorienterat arbetssätt²¹.
- Nacka kommun arbetar stegvis för att ta sig till ett modernt, digitalt arbetssätt genom att införa automatiska beslut av anmälan av eldstäder och stegvis hantera fler typer av beslut bland annat där beslut tas med underliggande data från digitala detaljplaner.²²
- Värmdö kommun automatiserar framtagningen av nybyggnadskartorna, vilket inkluderar information som till exempel VA (vatten och avlopp) och planbestämmelser. Detta kan de göra tack vare att de har digitaliserat detaljplanerna till hög kvalitet.²³

Ett antal kommuner har börjat hämta hem nyttor med de digitala detaljplanerna. Kommuner upplever att arbetet har gjort att man kommit i gång med tänket och digitalisering av processerna, vilket lett till:

- Ökad tillgänglighet till plandata
- Ordning och reda på informationen
- Effektivare ärendehantering²⁴

Sammanfattningsvis finns många bra initiativ som leds av eldsjälarna inom kommuner och myndigheter. Positionerna inom enskilda områden har flyttats fram, men det är fortsatt mycket arbete kvar till en helt obruten digital samhällsbyggnadsprocess.

ÅTERKOPPLING FRÅN KOMMUNER OM BEHOV FRAMÅT

Enligt de kommunrepresentanter som deltagit i färdplansarbetet är de största utmaningarna:

1. Kultur, ledarskap och kompetens:

²⁰ <https://www.lantmateriet.se/contentassets/50c7b8feec4744e5a0fa2ffaf0ea07ec/slutrappport-digitalt-forst.pdf> s. 17.

²¹ <https://www.lantmateriet.se/sv/smartare-samhallsbyggnadsprocess/vision-och-nytta/kommuner/>

²² <https://www.nacka.se/kommun-politik/nyheter-kommun-politik/2023/03/forst-automatiserat-beslut-plan-och-bygg/>

²³ <https://www.varmdo.se/arkiv/aktuellanyheter/automatiseradnybyggnadskartor.5.52eb57d3187084f231b15795.html>

²⁴ https://skr.se/download/18.4f2740d6189266fbdc97011/1688622253764/SKR_Ett-ar-med-digitala-detaljplaner.pdf

Detta har inom de flesta kommuner identifierats som den största utmaningen för att komma framåt med digitaliseringen. Det handlar om att i mycket högre grad samverka inom kommunerna, mellan alla discipliner inom samhällsbyggnadsområdet och att alla ser och förstår hela samhällsbyggnadsprocessen.

Det handlar även om samverkan mellan kommunerna och de statliga myndigheterna och att alla arbetar mot samma mål och har samma digitala mognad. Det grusar maskineriet när Länsstyrelsen och delar av Lantmäteriet inte kan ta emot den digitala informationen i detaljplaner enligt de nya direktiven (digitala detaljplaner).

2. Tydlighet från staten och ansvariga myndigheter:

Kommunerna har ett behov av att staten och ansvariga myndigheter tar taktpinnen och ställer krav på hur arbetet ska genomföras, och att förutsättningarna för genomförandet är säkerställda. Kommunerna förväntar sig skall-krav och lagändringar snarare än bör-krav och otydliga direktiv. För att säkerställa behoven krävs en god dialog mellan kommunerna och de statliga myndigheterna

3. Standardiserad information/data:

Kommunerna förväntar sig att NGP ska fortsätta byggas upp, och att specifikationerna ska innehålla tvingande standarder och kvalitetsmärkning. NGP ska innehålla all den data som behövs i en digital samhällsbyggnadsprocess.

Även viktigt att digitalisering av gällande detaljplaner möjliggörs på ett sätt så att underlagen med tillit kan användas av kommunerna i deras myndighetsprocesser.

4. Kvalitet på data:

Kvaliteten på fastighetsgränserna och andra objekt i registerkartan, samt redovisningen av dessa i den digitala registerkartan måste höjas, om vi ska kunna nå målet med en digital samhällsbyggnadsprocess. I många fall ligger fastighetsgränserna flera meter fel i de digitala kartorna.

5. Fördjupad beskrivning av frågor som behöver hanteras och förslag på åtgärder i närtid

Utveckling av informationsförsörjning av Nationella grunddata inom geodataområdet

ÖVERGRIPANDE OM BEHOVET AV UTVECKLING

Den Nationella infrastrukturen behöver kompletteras med domän- eller sektorsspecifik infrastruktur. NGP är en sådan infrastruktur för att tillhandahålla geodata.

De Nationella specifikationerna och den tekniska lösningen för tillhandahållande är de grundläggande byggstenarna i den domänspecifika infrastrukturen. Ansvar att hålla domänspecifika förmågor behöver vara författningsreglerat och bestående.

En praktisk förutsättning för att ha ansvar för en bestående förmåga är att finansieringen är bestående. I nuläget är finansiering för förvaltning för några av myndigheternas utvecklade tjänster och vidare utveckling över tid inte säkrad. För att förmågan ska kunna fortgå och utvecklas behöver Lantmäteriet och flera av myndigheterna ytterligare långsiktig finansiering för både utveckling och förvaltning. När mer långsiktig finansiering finns ser Lantmäteriet anledning att återkomma med behov på nödvändiga författningsändringar. Redan nu ser vi att man kommer behöva stärkta mandat för myndigheterna som håller delar i infrastrukturen.

Som en tillfällig lösning fungerar etablerad samverkan förutsatt ett första steg att Lantmäteriet får en särskilt utpekad rätt att besluta om specifikationer för Nationella grunddata inom geodataområdet. Se mandat att besluta om specifikationer för Nationella grunddata, sid 21.

Eftersom utvecklingen sker i samverkan med många andra behöver Lantmäteriet kunna fördela ansvar och periodvis under pågående utvecklingsarbeten av Nationella specifikationer, ekonomiska medel till dessa parter. Det ansvar som ska kunna fördelas utgår från rollbeskrivningarna i den här rapporten. (se avsnittet nedan och bilaga 1)

Sammanfattning: Den domän- eller sektorsspecifika infrastruktur som exempelvis NGP utgör, behöver vara författningsreglerad och bestående, med en bestående finansiering.

Denna är grundläggande för att kunna utöka antal standardiserade datamängder över tid. När mer långsiktig finansiering finns för fortsatt utveckling av datamängder, ser Lantmäteriet anledning att återkomma med förslag på nödvändiga författningsändringar.

INFORMATIONSFÖRSÖRJNINGSGREGLERING

Vi ser att det finns ett långsiktigt behov av en författning om informationsförsörjning av grunddata. Den bör reglera:

- Krav på att ta samla in och anpassa information så att de blir användbara och tillförlitliga grunddata (producent).
- Att myndigheter använder Nationella grunddata när sådana finns tillgänglig (konsument).
- Att en samordnare kan besluta om Nationella specifikationer för grunddata och att de behöver följa (samordnare).
- Att det finns en lagrings- och tillhandahållandelösning för de som inte har kapaciteten (just nu är den genomfört genom NGP) (datavärd).

De författningsreglerade rollerna bör kompletteras med en modell- och specifikationsansvarig som tar fram en modell eller specifikation samt förvaltar den, men inte beslutar om den.

Rollerna och ansvar som behöver finnas på plats har växt fram inom arbete med grunddatadomänen och finns presenterade i bilaga 1. De kommer fortsatt att utvecklas och förankras under våren med övriga grunddatadomäner och inom Geodatarådet.

Lantmäteriet har hittills identifierat att följande roller behövs i domänen:

1. Samordnare
2. Datavärd
3. Producent
4. Konsument
5. Ombud²⁵
6. Modell- och specifikationsansvarig

Den långsiktiga visionen är att vissa av rollerna kommer vara reglerade i en informationsförsörjningslag.

Sammanfattning: Vi ser att det finns ett långsiktigt behov av en författning om informationsförsörjning av grunddata. Författningen styr förslagsvis på roller i infrastrukturen och den långsiktiga visionen är att vissa av rollerna kommer vara reglerade i en informationsförsörjningslag.

BEHOV AV UTVECKLAD INFORMATIONSFÖRSÖRJNING AV GEODATA

Arbete med NGP har hittills fokuserat på datamängder som behövs i samhällsbyggnadsprocessen. Samtidigt har NGP varit motorn i arbete med grunddatadomänen för geografisk information och fastighetsinformation inom regeringsuppdragen kring Ena – Sveriges digitala infrastruktur. För att få rätt effekt måste arbetet med specifikationer, ramverk och tekniska lösningar hela tiden ta hänsyn till utvecklingen utanför den direkta författningsreglerade samhällsbyggnadsprocessen. Arbetet måste exempelvis anpassas till förslag från Ena som träffar grunddatadomäner och kunna anpassa sig till eventuella framtida nationella interoperabilitetslösningar. Det senare gäller om förslaget i betänkandet En reform för dataledning (SOU 2023:96) genomförs.

Vi ser ett behov av en strukturomvandling av hela informationsförsörjningen, från insamling till arkivering och gallring. Även ansvar och finansiering för analysverktyg och e-tjänster riktade till olika samhällssektorer behöver utredas. För att kunna sträva efter att tillgodose

²⁵ <https://www.lantmateriet.se/sv/nationella-geodataplattformen/om-plattformen/#anchor-1> för roll 1-5.

behovet av en ökad mängd tillförlitliga data med rikare innehåll och högre kvalitet behöver hela kedjan bli effektivare och kunna bygga på fungerande finansieringsmodeller även när mer data tillhandahålls avgiftsfritt.

Eftersom flera av de största aktörerna är medlemmar i Geodatarådet är rådet en naturlig utgångspunkt i arbetet. Deltagandet vid arbete med strukturomvandlingen bör förstärkas med representanter från kommuner och näringsliv för att få en tillräckligt bred förankring i arbetet.

Lantmäteriet ser behov av ett regeringsuppdrag tillsammans med de organisationer som är representerade i Geodatarådet. I regeringsuppdraget ska deltagarna utreda hur en mer effektiv och säker informationsförsörjning kan utformas samt hur ansvar och finansiering kan och bör utvecklas för hela informationsförsörjningen av Geodata. Därefter behöver eventuellt regleringen av rådet få en annan utformning.

Av Lantmäteriets instruktion framgår att Geodatarådet ger råd i frågor som rör Lantmäteriets samordnande roll inom området för geografisk information och fastighetsinformation (geodataområdet).²⁶

Av instruktionen framgår att rådet bland annat ska medverka till ökad samordning mellan berörda myndigheter i frågor om informationsutveckling och tillhandahållande av information.²⁷

För att säkerställa ett effektivt och säkert informationsutbyte för utpekade datamängder inom grunddatadomänen behöver strukturen och fördelningen av roller i Geodatarådet utvecklas. De exakta utformningarna har myndigheterna för avsikt att utveckla i det föreslagna regeringsuppdraget.

Sammanfattning: För att kunna sträva efter att tillgodose behovet av en ökad mängd tillförlitliga data med rikare innehåll och högre kvalitet behöver hela kedjan för informationsförsörjning bli effektivare och kunna bygga på fungerande finansieringsmodeller även när mer data tillhandahålls avgiftsfritt.

Lantmäteriet ser behov av ett regeringsuppdrag tillsammans med Geodatarådets organisationer för att utreda hur hela kedjan för informationsförsörjning kan utformas samt hur ansvar och finansiering kan och bör utvecklas.

MANDAT ATT BESLUTA OM NATIONELLA SPECIFIKATIONER FÖR NATIONELLA GRUNDDATA (SAMORDNAREN)

Om grunddata

²⁶ 19 § första stycket förordning (2009:946) med instruktion för Lantmäteriet

²⁷ 19 § andras stycket förordning (2009:946) med instruktion för Lantmäteriet

Som första steg för att skapa en bestående och tydlig ansvarsfördelning föreslår vi att Lantmäteriet får en särskilt utpekad rätt att besluta om Nationella specifikationer för nationella grunddata inom geodataområdet. Bestämmelsen ska harmonisera med E-hälsomyndighetens ansvar att fastställa vilka e-hälsospecifikationer som ska vara nationella och gemensamma och att samråda med Myndigheten för digital förvaltning²⁸.

Förslaget är därför att i Lantmäteriets instruktion föra in ett ansvar att: besluta om Nationella specifikationer för nationella grunddata inom geodataområdet och tillgängliggöra information om dessa samt samordna och stödja berörda aktörers arbete med att ta fram och använda sådana specifikationer.

Genom Lantmäteriets beslutsrätt tas ett första steg i att formalisera samordningsrollen för grunddatadomänen. Lantmäteriet beslutar redan idag om Nationella specifikationer för nationella grunddata inom sin samverkan med andra myndigheter. Formaliseringen av rollen innebär att specifikationerna får en annan status och det i sig kan medföra en riktningsskapande effekt. Tydligheten blir ett stöd både i Lantmäteriets interna arbete och för andra aktörer inom geodataområdet.

Lantmäteriets beslutsrätt innebär inte att producenterna av Geodata måste använda specifikationen. Det torde därför inte finnas någon formell konflikt med närliggande föreskrifter såsom Boverkets föreskrifter för detaljplaner. Det ligger i sakens natur att Lantmäteriet även i fortsättningen ska utforma specifikationerna så att de kompletterar tillämpliga författningar.

Sammanfattning: För att få en stabil försörjning av tillförlitlig data ser vi att på sikt behövs en informationsförsörjningslag. Som ett första steg bör Lantmäteriet få möjlighet att besluta om Nationella specifikationer för nationella grunddata.

Förslaget är att i Lantmäteriets instruktion föra in ett ansvar att: besluta om Nationella specifikationer för nationella grunddata inom geodataområdet och tillgängliggöra information om dessa samt samordna och stödja berörda aktörers arbete med att ta fram och använda sådana specifikationer.

Vidareutveckling av flera datamängder inom samhällsbyggnadsprocessen

För att kunna arbeta digitalt krävs att informationen i sig är digital och följer Nationella specifikationer.

De datamängder som redovisas här är de som behöver stöd i form av antingen regeringsuppdrag eller ytterligare finansiering för ett genomförande.

²⁸ 2 § 13 och 14 förordning (2013:1031) med instruktion för E-hälsomyndigheten

SAMORDNING, DIGITALISERING OCH STANDARDISERING AV NATIONELLA GRUNDDATA

Lantmäteriet avser att fortsätta samordna och i samverkan genomföra utveckling av specifikationer för Nationella grunddata och tillgängliggöra dessa datamängder via NGP. Arbetet kommer följa uppsatt process och kommuniceras kontinuerligt via upprättade kanaler. För att kunna fortsätta utöka antalet datamängder har Lantmäteriet i sitt budgetunderlag en hemställan om ökat anslag för detta arbete. I detta uppdrag lyfts endast datamängder fram, där vi ser behov av särskilda regeringsuppdrag, där genomförandet kräver samtidig prioritering av många myndigheter. Dessa är:

- **Standardisering av digitala riksintresseanspråk**

Alla aktuella riksintresseanspråk, som är lämpliga att sprida med hänsyn till rikets säkerhet, bör följa nationell specifikation och finnas publicerade i NGP. Lantmäteriet och Boverket har initierat arbete med en Nationell specifikation, och fem av tolv riksintressemyndigheter har resurser att delta under 2024. Hälften av myndigheterna är positiva till ett gemensamt regeringsuppdrag med start 2025, och övriga myndigheter har inte tagit ställning. Arbetet kommer att starta under 2024, men ett samlat regeringsuppdrag till samtliga riksintressemyndigheter efterfrågas till 2025.

- **Nationell specifikation för marktäcke/markanvändning**

Flera myndigheter inom geodatarådet samverkar idag för att skapa en översättningstabell av begrepp på attribut i marktäcke/markanvändning från landets många producenter och konsumenter. Denna kommer ligga till grund vid vidare arbete med att ta fram en Nationell specifikation för marktäcke/markdetaljer. För att få prioritet på deltagande i detta arbete önskar myndigheterna ett samlat uppdrag för att ta fram och implementera en Nationell specifikation. Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Statistiska centralbyrån, har ställt sig positiva till ett sådant uppdrag, övriga har inte tagit ställning, men samtliga arbetar idag aktivt inom geodatarådet med att förbereda arbete. Naturvårdsverket tillhandahåller idag dataprodukten Nationella marktäckedata (NMD).

Finansiering för myndigheternas deltagande finns inte med i sammanställda budgetära konsekvenser, utan måste hanteras vid uppstart av regeringsuppdrag.

Sammanfattning: Lantmäteriet kommer fortsätta utveckla specifikationer för Nationella grunddata i enlighet med etablerad process. För att kunna fortsätta utöka antalet datamängder behövs ett utökat anslag.

Myndigheterna rekommenderar ett samlat uppdrag till riksintressemyndigheterna för att utveckla Nationell specifikation för riksintresse samt uppdrag till Skogsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket, Statistiska centralbyrån, Lantmäteriet, Trafikverket, Jordbruksverket, SLU, samt Boverket, för att ta fram och implementera Nationell specifikation för marktäcke/markanvändning.

OM ANDRA DATAMÄNGDER ÄN GRUNDDATA

Inom samhällsbyggnadsprocessen finns fler datamängder än bara grunddata som behöver bli standardiserade för att lättare kunna återanvändas i datadrivna arbetssätt.

Datamängdskategorierna har olika karaktär. En grupp utgör Nationella grunddata. Karaktären på dessa data följer egenskaper och principer i Ramverk för Nationella grunddata inom den offentliga förvaltningen. För dessa skapas Nationella grunddataspecifikationer och producenter erbjuds att publicera data via NGP i enlighet med specifikationen.

Andra kategorier kan förenklat beskrivas som, till exempel, nationella och regionala statliga planeringsunderlag och handlingar för prövning eller kontroll enligt plan- och bygglagen (hädanefter PBL). Även dessa bör sorteras, och standardiseras och säkerställas för att kunna nyttjas även i andra processer. Länsstyrelsen bör utses att leda arbetet med att standardisera nationella och regionala statliga planeringsunderlag och Boverket bör leda arbetet med att standardisera handlingar för prövning eller kontroll enligt PBL. Det finns uppenbara överlapp mellan flera av de statliga regionala planeringsunderlagen och grunddata, i dessa fall ska datamängden hanteras som grunddata. När man skapar Nationella specifikationer ska Ramverket för utbyte av Geodata med process och roller, mallar för specifikation, krav på kvalitetsbeskrivningar och metadata användas, med stöd av Lantmäteriet. Där det är lämpligt och finns nationella behov bör datamängden tillgängliggöras i NGP.

Den beslutsrätt Lantmäteriet efterfrågar avser enbart specifikationer för Nationella grunddata.

Sammanfattning: Länsstyrelsen bör utses att leda arbetet med att standardisera statliga regionala planeringsunderlag. Boverket bör leda arbetet med att standardisera handlingar för prövning eller kontroll enligt PBL. Arbetet ska följa Ramverk för utbyte av Geodata. Där det är lämpligt och finns nationella behov bör datamängden tillgängliggöras i NGP.

SAMORDNING, DIGITALISERING OCH STANDARDISERING AV STATLIGA PLANERINGSUNDERLAG OCH LÄNSSTYRELSESNAS GRANSKNINGSYTTRANDE

Länsstyrelserna har uppdraget att företräda och samordna statens intressen i kommunernas och regionernas fysiska planering samt i olika tillståndsprocesser. I dagsläget saknas ensad och standardiserad information som möjliggör för länsstyrelserna att ha ett datadrivet arbetssätt. Det är i dagens författningar oklart vilken information och på vilket sätt myndigheterna är skyldiga att producera, förvalta och tillhandahålla informationen.

Kommuner, företag och enskilda medborgare kan inte dra nytta av de digitala möjligheterna när staten saknar myndighetsgemensamma system där informationen kan hanteras sömlöst och som säkerställer enhetlig, rättssäker och effektiv handläggning.

Prövningarna enligt PBL och miljöbalken är platsspecifika och kontextberoende vilket medför att det vid varje prövning krävs aktuell och relevant information för att prövningen ska bli korrekt.

Standardisering av information och planeringsunderlag samt en gemensam statlig vägledning för underlagens utformning underlättar och effektiviserar kommande digitaliseringsarbete. Digitaliseringen kan därmed bli en hävstång till att rätta till brister i dagens informationsförsörjning.

För att möjliggöra de identifierade nyttorna med digitaliserade översiktsplaner, behöver följande finnas på plats till 1 januari 2027:

- **Informationsmodell för länsstyrelsernas granskningsyttrande**

Framtagande av informationsmodell inför Nationell specifikation för länsstyrelsernas granskningsyttrande tillhörande den kommunala översiktsplanen samt förvaltning och vidmakthållande av denna. Standardiserade granskningsyttrande möjliggör även effektivisering av Länsstyrelsernas arbete.

- **Metoder och vägledningar för att ensa statliga planeringsunderlag**

Ta fram metoder och vägledningar till nationella myndigheter avseende statliga planeringsunderlag i syfte att ensa och digitalisera dessa.

- **Harmonisera och digitalisera statliga regionala planeringsunderlag**

Utifrån ovanstående vägledningar harmonisera och digitalisera statliga regionala planeringsunderlag. Några överlappar idag med Nationella grunddata och bör då hanteras på enhetligt sätt med dessa.

- **Utveckling, förvaltning och vidmakthållande av IT-stöd**

Säkerställa IT-stöd som stödjer länsstyrelsernas handläggning av förekommande delprocesser inom samhällsbyggnadsprocessen.

Sammanfattning: Regeringsuppdrag bör tilldelas:

- Länsstyrelsen avseende att ta fram informationsmodell för länsstyrelsernas granskningsyttrande, harmonisera och digitalisera statliga regionala planeringsunderlag, samt utveckla, förvalta och vidmakthålla IT-stöd.
- Boverket för att ta fram metoder och vägledningar för att ensa statliga planeringsunderlag.

Nationell specifikation för handlingar för prövning eller kontroll enligt PBL

En stor del av information tas fram som handlingar för prövning enligt PBL. Exempel på underlag är kontrollplaner, obligatoriska ventilationskontroll, bygglövs BIM, miljö- och energideklaration och radonmätning.

För dessa behöver Nationella specifikationer utvecklas och beslutas. Utredning och förslag på hur dessa kan ges krav utifrån PBL för implementering bör också göras.

Syftet med denna standardisering är att underlätta för sakägare och kommuner i ärendehantering, samt att underlätta för fastighetsägare att samla sina digitala underlag och kunna nyttja dessa vid förvaltning av sin fastighet. Myndigheterna och kommunerna har idag inget ansvar för ett gemensamt tillhandahållande av dessa underlag för fastighetsägarens räkning. Detta är en av de saker som efterfrågas i intervjuerna med bygg- och fastighetsbranschen, men frågan har inte omhändertagits i detta uppdrag.

Sammanfattning: Boverket bör tilldelas regeringsuppdrag för att utveckla och besluta om specifikationer för handlingar för prövning eller kontroll enligt PBL, samt utreda hur dessa kan ges krav utifrån PBL

NATIONELLA SPECIFIKATIONER KOPPLAT TILL VÄG- OCH JÄRNVÄGSPLANER

Trafikverket är liksom Lantmäteriet en av de föreslagna grunddatadomänsansvariga inom Ena- Sveriges digitala infrastruktur. Vägplaner, järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden är datamängder inom den föreslagna grunddatadomänen och viktiga datamängder för samhällsbyggnadsprocessen. Genom att digitalisera datamängderna i enlighet med Ramverk för utbyte av geodata får vi dessutom en praktisk test av ramverket för en ny grunddatadomän.

Sammanfattning: Trafikverket bör ges i uppdrag att utreda och implementera nationella specifikationer för informationsmängder kopplat till vägplaner, järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden till nytta för samhällsbyggnadsprocessen.

LÅNGSIKTIGT UPPDRAG ATT TILLHANDAHÅLLA NATIONELLA MARKTÄCKEDATA (NMD)

Dataprodukten Nationella marktäckedata (NMD) tillhandahålls redan idag. Den tillhandahållande myndigheten Naturvårdsverket behöver långsiktigt uppdrag och finansiering för ett fortsatt tillhandahållande.

Sammanfattning: Naturvårdsverket bör ges ett långsiktigt uppdrag att tillhandahålla Nationella marktäckedata (NMD).

Digitalisering av gällande detaljplaner

För att uppnå målen i färdplanen är digitaliseringen av gällande detaljplaner en förutsättning. Vissa kommuner har genomfört ett sådant arbete och har redan digitaliserat gällande detaljplaner medan många andra har påbörjat eller planerar att inleda ett sådant arbete.

Att digitalisera detaljplaner är dock komplext och ställer krav på bred kompetens. Kommunerna menar att det finns ett stort behov av stöd.

Kommunerna efterlyser samtidigt att det bör säkerställas att digitaliserade detaljplaner får rättsverkan så att de kan användas vid efterkommande prövningar. Denna fråga tangeras av ett regeringsuppdrag som Boverket ska rapportera under hösten 2024. Uppdraget gäller att beskriva och utvärdera regelverket för att ändra detaljplaner och att se över gällande rätt och rättstillämpning för olagliga planbestämmelser.²⁹ Frågan om förutsättning för rättsverkan för digitaliserade planer bör hanteras tillsammans med resultatet från det nämnda uppdraget.

²⁹ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2023/10/uppdrag-att-se-over-regelverket-for-andring-av-detaljplaner-och-olagliga-planbestammelser/>

Boverket bör ges ett uppdrag och finansiering för att bygga upp en tillfällig nationell kapacitet för att stödja kommunerna med att bland annat välja ut detaljplaner för digitalisering, ange ett enhetligt arbetssätt och att ange en enhetlig tolkning av planer och bestämmelser. Kommuner kan då ansöka om kompetens- och finansieringsstöd från Boverket för att på ett enhetligt sätt digitalisera gällande detaljplaner.

Sammanfattning: För att uppnå målen i färdplanen är digitaliseringen av gällande detaljplaner en förutsättning. Boverket bör ges i uppdrag att bygga upp en tillfällig kompetenskapacitet för att stödja kommuner med att digitalisera gällande detaljplaner.

FASTIGHETSGRÄNSERNAS KVALITET BEHÖVER HÖJAS

För att detaljplanerna ska vara tillförlitliga som underlag vid beslut om bygglov, behöver kvaliteten på fastighetsgränser säkerställas och vid behov höjas i registerkartan. Kvalitetshöjningen får genomslag i de digitaliserade detaljplanerna.

Kvaliteten på fastighetsgränserna i den digitala registerkartan måste även höjas för många andra användningar om vi ska kunna nå målet med en digital samhällsbyggnadsprocess.

Arbetet med detta är mycket tidskrävande och kostsamt. I dagsläget är det få kommuner som har ekonomisk möjlighet att arbeta med detta. Många kommuner saknar även kompetens inom området. Det är nödvändigt att staten tillför resurser för detta arbete, om man önskar ha en digital samhällsbyggnadsprocess i hela landet.

Två förslag anges här för att hantera denna utmaning:

1. Kommunikationsinsats med:

- Anpassad och riktad information till större målgrupper kring befintlig status för fastighetsgränsernas kvalitet och risker vid felanvändning.
- En automatiserad och tekniskt utvecklad information - direkt i Lantmäteriets visningstjänster - vilket ger användarna råd om hur fastighetsinformationen kan användas och hur den inte ska användas.

2. Samverkansinsats för Lantmäteriet och kommunerna. Lantmäteriet säkerställer resurser med rätt kompetens med roll som ”nav” för samordning, säkerställa standardisering samt teknisk- och fastighetsrättsligt stöd för kommunerna. Kommunerna är operativa utförare som genom utredning initialt uppnår känd kvalitet för alla fastighetsgränser i kommunen. Därefter initieras steget fältarbete där kommunen höjer kvalitén på fastighetsgränser genom mätning. Fastighetsinformationen säkras vilket

resulterar i en effektiv, rättssäker och samhällsekonomisk fungerande samhällsbyggnadsprocess.

Samma identifierade områden som för digitalisering av detaljplaner samt framtagna prioriterade områden angivna i DRK/kvalitetsavtal kan användas för att komma i gång med en kvalitetshöjning av gränserna.

Sammanfattning: För att detaljplanerna ska vara tillförlitliga som underlag vid beslut om bygglov, behöver kvaliteten på fastighetsgränser säkerställas och vid behov höjas i registerkartan. Kvalitetshöjningen får genomslag i de digitaliserade detaljplanerna. Lantmäteriet bör ges i uppdrag att bygga upp ett stöd till kommunerna avseende kvalitetshöjande insatser av digitala registerkartans fastighetsgränser.

Förberedelser för att kunna ha digitala processer och arbetsätt

REALISERING AV PRIORITERADE LEVERANSER FRÅN ENA - SVERIGES DIGITALA INFRASTRUKTUR

För att kunna genomföra principerna om att läsa information vid källan och att lämnad eller insamlad information ska återanvändas behöver den nationella infrastrukturen ha vissa förmågor. Möjligheten att digitalt kunna identifiera sig och få auktorisation är helt grundläggande. Behoven är inte nya och har beskrivits i flera tidigare rapporter.³⁰

Myndigheten för digital förvaltning, Bolagsverket och Skatteverket bör ges uppdrag och finansiering som stärker utveckling och färdigställande av prioriterade byggblock för samhällsbyggnadsprocessen senast till 2027. De prioriterade byggblocken är:

- Identitet
- Auktorisation
- Ombudshantering
- Myndighetspost
- Ärendeöversikt

Vissa av byggblocken behöver ha vissa funktionaliteter såsom tvåvägskommunikation, hantera personer som saknar svenskt personnummer och tillräcklig kapacitet. De är i grunden avgörande för att kunna hålla en tjänstebaserad informationsförsörjning.

³⁰ https://www.digg.se/download/18.79c61f7c17db5871992f09e/1647952778922/Delredovisning_etablera_%20digital_%20infrastruktur_20210129.pdf

Ansvaret att hålla och förvalta byggblocken behöver vara författningsreglerat och vara bestående. Skälet är att de andra aktörerna i infrastrukturen ska kunna förlita sig på att byggblocken är bestående.

Sammanfattning: Myndigheten för digital förvaltning, Bolagsverket och Skatteverket bör ges uppdrag och finansiering som stärker utveckling och färdigställande av prioriterade byggblock för samhällsbyggnadsprocessen senast till 2027.

UPPHOVSRÄTTSLIGA FRÅGOR

Erfarenheten från arbetet med digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen är att en återkommande fråga är om producenten har tillräckliga rättigheter för att använda och sprida upphandlad information öppet. Det gäller särskilt kommunerna. I många offentliga upphandlingar används villkoren i branschövergripande standardavtal och de har därför en indirekt påverkan på hur enkelt det är att tillgängliggöra information öppet. Lantmäteriet har haft dialoger i frågan med särskilt SKR men även andra. Vi ser inte att vi inom ramen för vår myndighetsuppgift eller i färdplansuppdraget kan åstadkomma en förändring. Vi vill ändå lyfta att frågan utgör ett hinder för delar av digitaliseringen av samhällsbyggnadsprocessen.

Sammanfattning: En återkommande fråga är om producenten har tillräckliga rättigheter för att använda och sprida upphandlad information öppet. Frågan kommer inte lösas inom färdplansuppdraget men är fortsatt aktuell och vi ser gärna en fortsatt dialog för att komma vidare i frågan.

NY PROCESSLAG SOM FRÄMJAR DIGITALT FÖRST

För att fullt ut använda och underlätta digitala processer och arbetssätt krävs författningsutveckling i de olika sektorsregleringarna. Ett exempel är att styra till att läsa från källan i stället för att skicka handlingar. Ett förslag är att ta fram en ny samlande lagstiftning som ersätter de lagreglade processerna i till exempel väglagen, plan- och bygglagen, miljöbalken med flera. Ett första steg är att i ett regeringsuppdrag ta fram en fördjupad behovsbild och inriktning. I det kan deltagande myndigheter även undersöka om det går att ändra processerna för att undvika onödiga dubbelprövningar till följd av att lagstiftningarna inte är ensade.³¹

Processlagen ska inte innebära en ändring av bedömningarna i sak.

³¹ Ds 2023:28 Nationell fysisk planering kap. 4.1

För att kunna efterleva den nya processlagen behöver de prioriterade byggblocken vara färdigutvecklade och genomförda. Således behövs besked om när byggblocken kommer vara färdigutvecklade och med vilken funktionalitet.

Sammanfattning: Boverket bör ges i uppdrag att ta fram en ny samlande lagstiftning som ersätter de lagreglade processerna i till exempel väglagen, plan- och bygglagen, miljöbalken med flera och främjar digitalt först.

INTE SKICKA HANDLINGAR I ONÖDAN – OM FASTIGHETSFÖRTECKNING

När beslutet att anta detaljplanen har fått laga kraft ska kommunen inom två veckor skicka planen, planbeskrivningen och fastighetsförteckningen till lantmäterimyndigheten.³²

Fastighetsförteckningen kan innehålla många personuppgifter som är olämpliga att tillhandahålla via NGP under nuvarande villkor. Därför kan kommunerna inte skicka samtliga uppräknade handlingar till NGP. I praktiken utgör det ett hinder mot att Lantmäteriet kan se leveransen som kommunen idag gör till NGP som en leverans som uppfyller kraven i PBL. Därför måste kommunerna leverera på två olika sätt till Lantmäteriet idag.

Om kravet på att skicka fastighetsförteckningen utmönstras blir det mindre betungande för kommunerna att skicka handlingarna till NGP. Att ta bort kravet på att skicka fastighetsförteckningen blir således ett medel för att förenkla ett nationellt tillhandahållande.

Lantmäteriet använder åtminstone normalt sett inte fastighetsförteckningen. I den fortsatta interna beredningen hos Lantmäteriet behöver det klargöras om kravet på att skicka fastighetsförteckningen kan utmönstras helt eller om det kan ersättas med krav på att den endast skicka efter förfrågan eller vid

---

³² 5 kap. 32 § plan- och bygglag (2010:900)

särskilt definierade behov. Lantmäteriet återkommer i fråga i samband med sin författningsutvecklingslista.

Sammanfattning: Kravet i plan- och bygglagen på att fastighetsförteckningen måste levereras till lantmäterimyndigheten tillsammans med lagakraftvunnen detaljplan, leder till att kommunerna måste leverera på två olika sätt till Lantmäteriet idag. Om kravet på att skicka fastighetsförteckningen kan utmönstras helt eller om det kan ersättas med krav på att den endast skickas efter förfrågan eller vid särskilt definierade behov, kan vi underlätta hanteringen för kommunerna. Frågan behöver beredas vidare inom Lantmäteriet.

Arkivering av nya digitala datamängder

BEHOV AV EN E-ARKIVTJÄNST?

Behovet av långtidsbevarande och arkivering är redan identifierat i tidigare rapporter av Boverket, Elektroniska original och långtidsbevarande av digitala planer, rapport 2021:25 och i underlagsrapporten Byggnadsinformationsmodellering, BIM, rapport 2024:5. I rapporten om elektroniska original konstaterar Boverket även att det finns behov av att få klargjort vilka format som är lämpliga att använda i e-arkiv.³³

Den arkivlösning som väljs behöver vara skalbar för många datamängder men även för olika sektorer. Lantmäteriet har haft dialog med SKR och e-hälsomyndigheten i denna fråga, utgående från några möjliga alternativ.

- Varje enskild kommun bygger egen e-arkivlösning
  - Bedömningen att många kommuner och myndigheter inte har denna kapacitet.
- Kommuner går ihop och tar fram en gemensam e-arkivlösning
  - Kan vara ett möjligt alternativ, men kräver kompetens av kommunerna att ställa krav på en gemensam e-arkivlösning. Om enhetligt upphandlingsunderlag skapades av SKR skulle det sänka barriären, kostnaden antas fortfarande bli hög.
- Inera, ett digitaliseringsbolag som arbetar på uppdrag av kommuner och regioner, uppdras att ta fram en e-arkivlösning
  - Kräver att Inera har kapacitet, i nuläget bedöms den saknas.
- En myndighet får ett författningsreglerat uppdrag att hålla teknisk e-arkivtjänst åt kommunerna

³³ kap 1.3, <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2021/elektroniska-original-och-langtidsbevarande-av-digitala-planer.pdf>

- Samhällsekonomiskt effektivt men kräver en del fortsatta utredningar. Kan leda till att kommuner får många tekniska arkivmyndigheter och statliga e-arkivtjänster att förhålla sig till om det inte synkroniseras mellan sektorer.
- Rollen behöver sannolikt vara författningsreglerad för att ansvarsfördelningen ska bli tydlig och bestående.

Boverket har i sin rapport Elektroniska original och långtidsbevarande av digitala planer³⁴ rekommenderat det sista alternativet. Myndigheterna ser ett behov av att fördjupa frågan kring förutsättningarna för en statlig myndighet att vara teknisk e-arkivhållare åt landets 290 kommuner som underlag till ett ställningstagande.

Även finansiering behöver vara utredd och löst för att en myndighet ska kunna få uppdraget att vara tekniskt ansvarig. Olika former av finansiering är anslagsfinansiering, avgiftsfinansiering eller samfinansiering. Finansieringsformernas för- och nackdelar är beskrivna i kapitel 11.

OM ÄNDRAD ARKIVBILDNING

För att skapa en effektiv struktur för arkivering av digitala handlingar bedömer vi att det inte är tillräckligt att det finns lösningar för att hålla ett e-arkiv. Även arkivbildningsansvaret borde kunna se annorlunda ut än idag. Målbilden är att enbart producenten får arkivbildningsansvar för vissa grundläggande handlingar som också kommer att återanvändas många gånger.

Om producenten är en kommun finns det idag inte tydliga rättsliga förutsättningar för att fördela arkivbildningsansvaret så att enbart producenten (kommun) får ansvaret. Det innebär att både producenten (kommun) och datavärden behöver bilda arkiv för handlingarna som tillgängliggörs i NGP. Därför finns behov av att utreda om arkivregleringen kan ändras för att ansvaret att bilda arkiv ska kunna fördelas till enbart producenten.

BEHOV AV REGERINGSUPPDRAG

Ansvar för att hålla e-arkivlösningen och ansvaret för arkivbildning är två separata frågor som båda påverkar vilken lösning för arkivfrågorna som är lämplig. Innan man kan välja lösning för arkivfrågorna krävs således en fördjupad analys av frågorna nedan:

- utreda förutsättningarna för att skapa en lämplig fördelning gällande arkivbildningsansvar för informationen i samhällsbyggnadsprocessen.

³⁴ -<https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2021/elektroniska-original-och-langtidsbevarande-av-digitala-planer/-planer/>

- utreda förutsättningarna för att tillhandahålla en lösning för kommunernas e-arkiv för relevant information i samhällsbyggnadsprocessen.

Sammanfattning: Myndigheterna ser ett behov av att fördjupa frågan kring förutsättningarna för en statlig myndighet att vara teknisk e-arkivhållare åt landets 290 kommuner. Finansiering behöver vara utredd och löst för att en myndighet ska kunna få uppdraget att vara teknisk e-arkivhållare.

Även arkivbildningsansvaret borde kunna få se annorlunda ut än idag. Målbilden är att enbart producenten får arkivbildningsansvar för vissa grundläggande handlingar som också kommer att återanvändas många gånger.

Lantmäteriet föreslås få ett regeringsuppdrag för att genomföra den fördjupade analysen av arkivfrågan.

Säkerhet och tillgänglighet

KONTINUERLIGA SÄKERHETSBEDÖMNINGAR OCH VAL AV LÖSNING LÄGGER GRUNDEN

Lantmäteriet arbetar kontinuerligt med att göra säkerhetsbedömningar för NGP. Det är nödvändigt för att säkerställa kontinuerlig hantering av Nationella grunddata över tid samt vid händelse av kris.

Varje informationsmängd genomgår en informationsklassning. Därefter säkerhetsprövas den aggregerade informationsmängden som tillgängliggörs samlat från NGP. Bedömningen gäller både aggregering från många producenter och att den aggregeras med redan tillgängliggjorda datamängder i NGP. Resultatet kan leda till att vissa informationsmängder inte får tillgängliggöras i NGP.

Resultatet ligger sedan till grund för en bedömning av hur datamängderna behöver anpassas i fråga om innehåll eller detaljrikedom. För detaljplaner ledde resultatet till bedömningen att vissa detaljer generaliserades bort vid tillhandahållandet. Detaljerna är ändå fortsatt ett krav utifrån Boverkets föreskrifter om detaljplan.

I praktiken skapas ställningstaganden för hur information kan tillhandahållas öppet. De ställningstagandena borde få utgöra en referens för bedömning för allt öppet utbyte av datamängden. Det skulle vara en väg för att nå mer enhetliga nationella bedömningar. Erfarenheten är att det finns många metodstöd men få bedömningsstöd. Utan bedömningsstöd finns en uppenbar risk att även om man följer metodstöd från MSB och SKR så kommer själva bedömningen att variera. Om Lantmäteriet ska ha en särskild roll behöver beredas vidare.

Vid säkerhetsprovningen för aggregering görs även en bedömning av plattformens behov av robusthet utifrån hur viktig dess drift är för samhället. Förenklat beskrivet behöver NGP bli mer robust om tillgången till den blir viktigare.

Lantmäteriets uppgift som beredskapsmyndighet hanteras utanför det här uppdraget då den i nuläget berör Lantmäteriets befintliga tillhandahållande i större skala än tillgängliggörandet via NGP.

Sammanfattning: Frågor kring säkerhet kommer att hanteras som en kontinuerlig utvecklingsfråga när antal datamängder tillkommer i NGP.

BEHOV AV ETT UTVECKLAT TILLGÄNGLIGGÖRANDE AV MER DETALJERADE DATAMÄNGDER FRÅN NGP

Ursprungligen var tanken att datamängderna i NGP skulle kunna utformas så att alla efterfrågade datamängder i myndighetsprocesserna skulle kunna vara öppen data. Vissa detaljer i datamängderna har, utifrån ovan beskriven säkerhetsprovning vid aggregering, fått generaliseras till en lämplig nivå i den nationella sammanställningen. Den detaljerade nivån har bedömts som inte lämpliga för åtkomst efter aggregering, utan att klassas som hemlig data.

I den nuvarande versionen av infrastrukturen för tillgängliggörande av standardiserade informationsmängder får enbart information som är öppen tillgängliggöras. Producenterna ska säkerställa att sekretessbelagd information inte tillhandahålls i plattformen. Idag finns inte heller något behörighetsstyrt tillhandahållande.

Information med vissa personuppgifter, vissa sammanställningar eller vissa detaljer som har generaliserats bort i den öppna datan för fritt vidarenyttjande. Det finns ett behov att även skapa ett begränsat flöde av de fullständiga datamängderna till stöd för myndigheternas offentliga processer, där även de generaliserade attributen tillgängliggörs. Dessa kan behöva tillhandahållas under behörighetskontroll. Förmågan till detta datautbyte är en grundförutsättning för myndigheternas interna datadelning.

Även i det begränsade tillhandahållandet bör producentens roll och ansvar upprätthållas. De rättsliga förutsättningarna för att upprätthålla ansvarsfördelningen behöver utredas vidare. Lösningen förutsätter att det finns fungerande lösningar för identitet och auktorisation.

Öppna data-lagen är i normalfallet inte tillämplig på situationer när data lämnas mellan statliga och kommunala myndigheter och borde därför inte blir tillämplig på de begränsade tillhandahållandet.³⁵ I det föreslagna regeringsuppdraget behöver Lantmäteriet dock göra en mer noggrann bedömning av hur lösningen förhåller sig till bland annat öppna data-lagen och dataförvaltningsförordningens krav.

Sammanfattning: Information med vissa personuppgifter, vissa sammanställningar eller vissa detaljer som har generaliserats bort i den öppna datan för fritt vidare nyttjande, finns ett behov att även skapa ett begränsat flöde av de fullständiga datamängderna till stöd för myndigheternas offentliga processer. Där även de generaliserade attributen tillgängliggörs. Lantmäteriet bör få ett uppdrag att utreda och föreslå en lösning för ett sådant begränsat tillgängliggörande av mer detaljerade data via NGP.

ROBUST DIGITALT UTBYTE AV SÄKERHETSKÄNSLIG INFORMATION

Idag saknas en förvaltningsövergripande lösning som gör att säkerhetskänslig information kan delas digitalt och tjänstebaserat. För att den samlade infrastrukturen ska klara av att hantera ett robust digitalt informationsutbyte en eller flera säkerhetsorganisationer få i uppdrag att säkerställa en sådan lösning. Dagens lösning SGSI³⁶ behöver utvecklas med avseende på styrning, ansvar, finansiering samt prestanda för att klara behoven för all offentlig verksamhet.

Sammanfattning: En eller flera säkerhetsorganisationer bör få i uppdrag att säkerställa en förvaltningsövergripande lösning som gör att säkerhetskänslig information kan delas digitalt och tjänstebaserat.

TILLGÄNGLIGÖRA DATA PRODUCERAD AV ANDRA ÄN KOMMUNER OCH STATLIGA MYNDIGHETER

Lantmäteriet har i en tidigare regeringsuppdragsrapport beskrivit behovet av att även privata aktörer kan vara producenter i informationsförsörjningen.³⁷ Idag kan enbart statliga myndigheter och kommuner vara NGP-producenter.

Lantmäteriet ser nu att det finns behov av att utvidga tillhandahållandet till att även andra än statliga myndigheter och kommuner kan vara producenter i plattformen. Exempel på möjliga producenter är Svenska kyrkan eller skogsföretag. En förutsättning är dock att det sker utifrån samhällets behov av tillgången till data.

³⁵ 1 kap. 8 § lag (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data

³⁶ <https://www.msb.se/sv/verktyg--tjanster/sgsi/sa-fungerar-sgsi/>

³⁷ https://www.lantmateriet.se/contentassets/188b388c4b5e45409f19335bdeaa0b03/slutrappport_med_bilagor-190426.pdf s. 66

Lantmäteriet kommer bereda frågan i den löpande verksamheten. En viktig fråga blir att säkerställa att data blir tillförlitlig. Övriga frågor som behöver hanteras är hur tillhandahållandet förhåller sig till dataförvaltningsförordningens reglering av altruistiska ändamål, och om definitionen av producent i ramverket för grunddata behöver ändras. Beredningen kan leda till slutsatsen att 4 § andra stycket i Lantmäteriet instruktion om datavärdskap behöver ändras.

Sammanfattning: Lantmäteriet kommer bereda frågan om behovet av att även privata aktörer kan vara producenter i informationsförsörjningen i den löpande verksamheten.

Stöd för att främja användning av artificiell intelligens (AI)

En förväntad utveckling är att aktörer i samhällsbyggnadsprocessen kommer vilja använda AI allt mer. AI kan komma att användas både i visst beslutsfattande och i berednings- eller handläggningsfasen.

Lantmäteriet har exempelvis i projektet AI Texttolkning, undersökt om AI kan användas för att göra om inskannade, handskrivna förrättningsakter till strukturerad information från bildfiler. Målet är att göra det lättare att hitta och använda informationen i och mellan akter. Det har även undersökts om den översatta informationen räknas som offentliga handlingar eller potentiellt offentliga handlingar. För tillfället väljer Lantmäteriet att inte genomföra denna lösning på grund av frågor som behöver utredas vidare.

I diskussioner med medlemmarna i Geodatarådet och med kommunerna har behovet av tydliga riktlinjer eller vägledning om hur man bör använda artificiell intelligens framkommit. Den typen av behov eller ställningstaganden bör hanteras allt eftersom de identifieras.

Detsamma gäller rättsliga frågor som aktualiseras vid användningen av AI. Redan nu ser vi behov av att lyfta behovet av tydligt stöd för att behandla personuppgifter i utvecklingsfasen och att kunna hantera att potentiella handlingar kan uppstå. Inom ramen för det här uppdraget formulerar vi inga konkreta rättsliga problem. Vi ser dock ett behov av att kontinuerligt kunna lyfta behov av författningsutveckling när de upptäcks. Den här rapporten är således inte uttömmande.

Även kraven som följer av AI-förordningen om artificiell intelligens reglerar användningen av AI-system genom en riskbaserad modell där användning som innebär högre risk kontrolleras mer strikt måste beaktas. Förordningen innehåller förslag om att viss typ av användning av AI-system ska vara förbjuden. En tidig bedömning är att den typen av användning som

kan bli aktuell i beredningsfasen i samhällsbyggnadsprocessen inte är av sådant slag att den omfattas av förbudet.

Sammanfattning: En förväntad utveckling är att aktörer i samhällsbyggnadsprocessen kommer vilja använda AI allt mer.

Behovet av tydliga riktlinjer eller vägledning om hur man bör använda artificiell intelligens har framkommit. Den typen av behov eller ställningstaganden bör hanteras allt eftersom de identifieras.

Vi ser dock ett behov av att kontinuerligt kunna lyfta behov av författningsutveckling när de upptäcks. Den här rapporten är således inte uttömmande.

Juridisk utveckling att ta hänsyn till

OM BEHOVET AV ATT FÖLJA UTVECKLINGEN AV DATAOMRÅDEN

Övergripande om en inre marknad för data

EU:s datastrategi, 2020³⁸ beskriver visionen om en inre marknad för data. Visionen bygger på europeiska värden och grundläggande rättigheter och på övertygelsen om att människan är och bör förbli i centrum. Värdet av data ligger i deras användning och vidareutnyttjande. För närvarande finns det inte tillräckligt med data tillgängliga för innovativt vidareutnyttjande, såsom utveckling av artificiell intelligens.³⁹

Strategin skapar en förståelseram för den rättsliga utvecklingen som sker i snabb takt. Öppna data-direktivet och särskilt dess genomförandeförordning har väckt stor uppmärksamhet bland de som producerar och konsumerar data. Reglering av format, hur avgifter får tas ut och andra krav som är tillämpliga vid tillhandahållande för vidareutnyttjande har varit efterlängtade men också varit grunden för ett intensivt genomförandearbete hos producerande aktörer.

Som ett komplement till öppna data-direktivet finns även dataförvaltningsförordningen. Dataförvaltningsförordningen syftar till att skapa processer och strukturer för att underlätta datadelning för företag, individer och myndigheter.⁴⁰ Förordningens syfte är att främja tillgången till uppgifter. Syftet är även att skapa en tillförlitlig miljö för att underlätta viss användning av skyddade data. Förordningen reglerar även en ram för dataförmedlare och data som tillhandahålls för altruistiska ändamål.

³⁸ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *En EU-strategi för data*, COM/2020/66

³⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0066> s. 6

⁴⁰ *Genomförande av EU:s dataförvaltningsförordning* Ds 2023:24 s. 42

Dataförordningen fastställer grundläggande regler för alla sektorer när det gäller rätten att använda data. Dataförordningen ska klargöra vem som kan skapa värde från data och under vilka förutsättningar.⁴¹ Mycket förenklat beskrivet skapar den förutsättningar för minskad inlåsning hos privata aktörer, och skapar förutsättningar för interoperabilitet för databehandlingstjänster.

Dataområden

EU:s datastrategi beskriver behovet av och de grundläggande tankarna kring utformningen av europeiska dataområden. I strategin presenteras nio dataområden, men ytterligare områden kan tillkomma. De nio dataområdena är för industrin (tillverkning), den gröna given, rörlighet, hälsa, finans, energi, jordbruk, offentlig förvaltning och kompetens.

De gemensamma europeiska dataområdena kan beskrivas som bestående av de rättsliga, organisatoriska och administrativa förutsättningarna för kontrollerad och säker datadelning samt de tekniska och infrastrukturella förutsättningarna.⁴² För hälsoområdet finns ett förslag på styrande EU-förordning.⁴³ Vissa andra dataområden kan förväntas etableras utan särskild EU-reglering.

Ett av dataområdena är för den gröna given. Dataområdet kan nyttja potentialen för att stödja bland annat målet att Europa ska bli den första klimatneutrala världsdelen 2050. I det sammanhanget ingår kommissionens lansering av ett ”GreenData4All”-initiativ. I den kommer Inspire-direktivet⁴⁴ genomgå en översyn.⁴⁵

Hur Inspire-direktivet utvecklas kan påverka vilka datamängder som kommer att tillhandahållas, vad de kommer att innehålla och hur ansvaret för informationsförsörjning kommer att fördelas i framtiden.

Nyligen avslutade kommissionen ett tillfälle att få lämna synpunkter på GreenData4All.⁴⁶ Lantmäteriet kommenterade att myndigheten är oroande över att utesluta icke-miljödata ur Inspire-direktivet.⁴⁷

⁴¹ Formuleringen är hämtad från *Genomförande av EU:s dataförvaltningsförordning* Ds 2023:24 s. 42, som där avser förslaget som presenterades den 23 februari 2022

⁴² *Genomförande av EU:s dataförvaltningsförordning* Ds 2023:24 s. 39

⁴³ Proposal for a regulation - The European Health Data Space COM(2022) 197/2

⁴⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire)

⁴⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TEXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0066> s. 28

⁴⁶ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13170-GreenData4All-updated-rules-on-geospatial-environmental-data-and-access-to-environmental-information_en

⁴⁷ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13170-GreenData4All-uppdaterade-regler-om-geospatiala-miljodata-och-tillgang-till-miljoinformation/F3459328_sv

Det finns för närvarande inget särskilt utpekade dataområde för vidareutnyttjande av data inom samhällsbyggnad.⁴⁸ En möjlig riktning framöver är att grunddata inom geodataområdet som skapas i samhällsbyggnadssektorn först och främst kommer ses som basdata som ska användas i samtliga dataområden.

ÖPPNA DATA-DIREKTIVET OCH DESS GENOMFÖRANDEFÖRORDNINGEN

Öppna data-direktivet är genomfört i Sverige genom lag (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data; öppna data-lagen. Öppna data-lagen reglerar hur data ska tillgängliggöras för vidareutnyttjande. Rätten att få åtkomst till data måste följa av annan reglering. Lagen reglerar de yttre kraven på tillgängliggörande såsom hur avgifter får tas ut och vilka villkoren i övrigt får vara utformade.

Data som tillgängliggörs för vidareutnyttjande på eget initiativ ska tillgängliggöras på ett tillgängligt och sökbart sätt. Även metadata ska tillgängliggöras.

Data får bara tillgängliggöras för vidareutnyttjande om krav på informationssäkerhet och skydd av personuppgifter kan upprätthållas samt att det inte innebär risker för Sveriges säkerhet.⁴⁹

Värdefulla datamängder

För värdefulla datamängder gäller ytterligare krav. De ska tillgängliggöras i ett maskinläsbart format genom ett lämpligt gränssnitt eller genom bulknedladdning.⁵⁰ Kraven preciseras i genomförandeförordning.

De värdefulla datamängderna har valts ut eftersom de har särskild potential att skapa socioekonomiska fördelar.⁵¹ Några av de särskilt värdefulla datamängderna är även datamängder som definieras i Inspire-direktivet. Dessa är bland annat administrativa enheter, geografiska namn och adresser.

I genomförandeförordningen anges vilka krav på granularitet, geografisk täckning och nyckelattribut som datamängderna ska uppfylla.

Datamängderna ska således vara mer kompatibla med varandra än vad som är kravet på datamängder som tillgängliga enligt öppna datalagen i övrigt.

---

⁴⁸ SOU 2024:7 s. 243

⁴⁹ 2 kap. 1 § lag (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data

⁵⁰ 2 kap. 3 § ag (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data

⁵¹ Genomförandeförordningen skäl 1 och 2.

Även de värdefulla datamängderna får bara tillgängliggöras om det går att upprätthålla skydd för informationssäkerhet, skydd för personuppgifter samt att det inte innebär risker för Sveriges säkerhet.⁵²

NATIONELLA INTEROPERABILITETSLÖSNINGAR

I betänkandet En reform för datadelning föreslår utredningen (SOU 2023:96) en ny lag och förordning om interoperabilitet. Utredningens förslag rör hur data får delas när den delas. Den är således inte en grund för att bevilja åtkomst till information.

Enligt förslaget ska Myndigheten för digital förvaltning, DIGG, få föreskriva om nationella interoperabilitetslösningar. De föreskrivna nationella interoperabilitetslösningarna ska användas av aktörer i den offentliga förvaltningen vid datadelning.

Utredningen fastställer inte vilken typ av lösningar som ska implementeras. Den valda breda definitionen av interoperabilitetslösning innebär att många olika typer av åtgärder kan komma att beslutas. Utredningen exemplifierar med: grunddefinitioner av vissa begrepp såsom ”adress”, API:er för datadelning och gemensamma modeller för metadata som anger hur och när metadata ska produceras och tillgängliggöras.⁵³

Interoperabilitetslösningar som är specifika för en sektor eller en domän ska inte styras genom de föreslagna författningarna. Enligt utredningen bör de i stället styras genom lagstiftning för respektive sektor.⁵⁴ Styrningen i sektorerna behöver vara förenlig med kraven på förvaltningsgemensam nivå.⁵⁵

Upplysningsvis finns även en EU-förordning om interoperabilitet. Enligt den ska en offentlig myndighet i vissa fall ska göra en interoperabilitetsbedömning och under vissa förutsättningar dela interoperabilitetslösningar.⁵⁶

INTEROPERABILITETSLÖSNINGAR PÅ DOMÄNNIVÅ

Fastighetsregisterlagsutredningen föreslår i sitt betänkande Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister (SOU 2024:7) att registerförande verksamheten separeras från tillhandahållande verksamheten. Det möjliggör för att viss fastighetsinformation redovisas på ett alternativt sätt än att registreras i fastighetsregistret. Syftet är att undvika

⁵² 2 kap. 1 § lag (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data

⁵³ SOU 2023:96 s. 225

⁵⁴ SOU 2023:96 s. 246

⁵⁵ SOU 2023:96 s. 248

⁵⁶ Artiklarna 3 och 4 förordningen om ett interoperabelt Europa

dubbelregistrering när informationen finns i en annan nationell samling och också tillhandahålls.

Lantmäteriet föreslås få rätt att föreskriva om interoperabilitetslösningar utöver verkställighet.⁵⁷ Det blir således en rätt att utfärda interoperabilitetslösningar inom en domän.

I Lantmäteriets tillhandahållandeverksamhet får även annan fastighetsinformation tillhandahållas. Det gäller information som omfattas av ett författningsreglerat ansvar att försörja samhället med informationen, eller som ingår i ett författningsreglerat register eller annan informationsamling som syftar till att ge offentlighet åt informationen. Det sagda gäller även när Lantmäteriet är datavärd för uppgifterna enligt 4 § andra stycket förordningen (2009:946) med instruktion för Lantmäteriet.⁵⁸

BEHOV AV INFORMATIONSFÖRSÖRJNINGSLAG I RELATION TILL PÅGÄENDE JURIDISK UTVECKLING

De åtgärder Lantmäteriet vidtar framöver ska således vara förenliga med de nationella interoperabilitetslösningar som Myndigheten för digital förvaltning, DIGG, kan komma att besluta om. I utvecklingen av NGP ska Lantmäteriet genomföra de nationella interoperabilitetslösningarna. Även innehållet i Nationellt ramverk för utbyte av geodata och de Nationella specifikationerna kommer att behöva vara förenliga med de nationella interoperabilitetslösningarna. Författningarna som föreslås i En reform för datadelning ger dock inte Lantmäteriet rätt att besluta om vare sig nationella eller domänspecifika interoperabilitetslösningar.

Om förslagen Fastighetsregisterlagsutredningens slutbetänkande genomförs får Lantmäteriet rätt att besluta om interoperabilitetslösningar på domännivå. Lantmäteriet ser ett behov av att kunna besluta om specifikationer för de datamängder som tillgängliggörs via plattformen oavsett producenten använder datavärdskapet eller inte. Om Fastighetsregisterlagsutredningens förslag är tillräckligt är en fråga vi får återkomma till i remissvaret.

Utöver att kunna besluta om specifikationer ser vi ett behov av att kunna säkra att de datamängder som ingår i informationsförsörjningen är av rätt kvalitet och rätt format. Vår bedömning är att öppna data-lagen ensamt inte

⁵⁷ SOU 2024:7, Förslag till lag om fastighetsregister och elektroniskt tillhandahållande av fastighetsinformation 2 kap. 3 § 4 p samt Förslag till förordning om fastighetsregister och elektroniskt tillhandahållande av fastighetsinformation,

2 kap. 46 §, 3 kap. 29 §, 4 kap. 5 §, 5 kap. 13 §, 6 kap. 8 §, 7 kap. 6 §, 8 kap. 12 § och 11 kap. 6 §.

⁵⁸ SOU 2024:7, Förslag till förordning om fastighetsregister och elektroniskt tillhandahållande av fastighetsinformation 12 kap. 10 §

säkerställer att data är av exempelvis rätt kvalitet att den per automatik ska vara lämplig att återanvända i myndighetsutövning.

Genomförandeförordningen för särskilda värdefulla dataset skapar en handlingsdirigerande effekt mot att arbeta för att tillgängliggöra de angivna datamängderna enligt reglerade villkor. De värdefulla datamängderna är dock inte i sig tillräckliga för att tillgodose behovet av information som vi har identifierat i tidigare regeringsuppdrag. De utgör en miniminivå, men vi ser att det finns ytterligare behov.

Genomförandeförordningen reglerar krav på hur tillhandahållandet ska ske. Det är krav som även NGP kommer behöva leva upp till eftersom avsikten är att NGP ska kunna användas för att tillhandahålla värdefulla datamängder.

Vi ser att ett kvarstående behov att reglera ett ansvar att producera och tillhandahålla datamängder på lämpligt sätt. Kvalitativ, tillförlitlig, användbar information måste skapas. Produktionen och tillgängliggörandet av den informationen måste även vara bestående och får inte riskera att prioriteras bort av den producerande aktören.

6. Uppdrag för att genomföra färdplanen 2025–2027

Myndigheterna har mot bakgrund av de beskrivna behoven i den här rapporten identifierat nedanstående regeringsuppdrag som nödvändiga för att säkra prioritet och framdrift i den föreslagna färdplanen.

Genomförandetakten kan och kommer att styras av regeringens ambition och tilldelning av medel. Regeringsuppdragen behöver samordnas av den föreslagna centrala resursen på Regeringskansliet. (Se kap. 3, Samordning för styrning)

Lantmäteriet bör ges i uppdrag att:

- Tillsammans med Geodatarådets representanter utreda hur ansvar och finansiering kan och bör utvecklas för en mer effektiv och säker informationsförsörjning.
- Utreda och föreslå en lösning för ett begränsat tillgängliggörande av mer detaljerade data via NGP.
- Bygga upp ett stöd till kommunerna avseende kvalitetshöjande insatser av digitala registerkartans fastighetsgränser.
- Göra en fördjupad analys om förutsättningar för att en myndighet skulle få ansvaret av regeringen att vara kommunernas tekniska e-arkivhållare samt förutsättningarna för ändrat arkivbildningsansvar
- Leda samlat uppdrag till riksintressemyndigheterna att ta fram och implementera Nationell specifikation för riksintresseanspråk.
- Leda samlat uppdrag till berörda myndigheter att ta fram och implementera Nationell specifikation för marktäcke/markanvändning.

Samt bör delta i:

- Boverkets uppdrag att ta fram förslag på utformning av en ny processlag som främjar digitalt först.

Boverket bör ges i uppdrag att:

- Ta fram förslag på utformning av en ny processlag som främjar digitalt först.
- Ta fram och besluta nationell specifikation för obligatorisk ventilationskontroll, bygglovs BIM, radonmätning, miljö- och energideklaration och kontrollplaner, samt utreda hur specifikationerna kan genomföras i PBL.
- Ta fram metoder och vägledningar till nationella myndigheter avseende statliga planeringsunderlag i syfte att ensa och digitalisera dessa. I uppdraget ingår att utreda om det finns behov av författningsändringar.

- Bygga upp en tillfällig kompetenskapacitet för att stödja kommuner med att digitalisera gällande detaljplaner.

Samt bör delta i:

- Samlat uppdrag till riksintressemyndigheterna att ta fram och implementera Nationell specifikation för riksintresseanspråk.
- Samlat uppdrag till berörda myndigheter att ta fram och implementera Nationell specifikation för marktäcke/markanvändning.

Länsstyrelserna bör ges i uppdrag att:

- Säkerställa IT-stöd som stödjer länsstyrelsernas handläggning av förekommande delprocesser inom samhällsbyggnadsprocessen.
- Ta fram en informationsmodell inför nationell specifikation för länsstyrelsernas granskningsyttrande, tillhörande den kommunala översiktsplanen samt förvaltning och vidmakthållande av denna.
- Bistå Boverket att ta fram metoder och vägledningar till nationella myndigheter avseende statliga planeringsunderlag i syfte att ensa och digitalisera dessa. I uppdraget ingår att utreda om det finns behov av författningsändringar.
- Utifrån ovanstående vägledningar harmonisera och digitalisera statliga regionala planeringsunderlag.

Samt bör delta i:

- Samlat uppdrag till riksintressemyndigheterna att ta fram och implementera Nationell specifikation för riksintresseanspråk.
- Samlat uppdrag till berörda myndigheter att ta fram och implementera Nationell specifikation för marktäcke/markanvändning.
- Boverkets uppdrag att ta fram förslag på utformning av en ny processlag som främjar digitalt först.

Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att:

- Långsiktigt tillhandahålla Nationella marktäckedata (NMD)
- samt bör delta i:
- Samlat uppdrag till riksintressemyndigheterna att ta fram och implementera nationell specifikation för riksintresseanspråk.
- Samlat uppdrag till berörda myndigheter att ta fram och implementera nationell specifikation för marktäcke/markanvändning.
- Boverkets uppdrag att ta fram förslag på utformning av en ny processlag som främjar digitalt först.

- Boverkets uppdrag att ta fram metoder och vägledningar till nationella myndigheter avseende statliga planeringsunderlag.

Trafikverket bör ges i uppdrag att:

- Utreda och implementera Nationell specifikation för informationsmängder kopplat till vägplaner, järnvägsplaner och kommunala väghållningsområden till nytta för samhällsbyggnadsprocessen.

Samt bör delta i:

- Samlat uppdrag till riksintressemyndigheterna att ta fram och implementera Nationell specifikation för riksintresseanspråk.
- Boverkets uppdrag att ta fram metoder och vägledningar till nationella myndigheter avseende statliga planeringsunderlag.
- Länsstyrelsernas uppdrag att ta fram en informationsmodell inför nationell specifikation för länsstyrelsernas granskningsyttrande, tillhörande den kommunala översiktsplanen samt förvaltning och vidmakthållande av denna.
- Boverkets uppdrag att ta fram förslag på utformning av en ny processlag som främjar digitalt först.

Riksarkivet bör ges i uppdrag att:

- Delta i arbetet med att göra en fördjupad analys om förutsättningar för att en myndighet skulle få ansvaret av regeringen att vara kommunernas tekniska arkivmyndighet samt förutsättningarna för ändrat arkivbildningsansvar.

Domstolsverket

I eventuella framtida uppdrag som berörda myndigheter kan komma att få anser vi att mark- och miljödomstolarna genom Domstolsverket bör ges möjlighet att lämna synpunkter i frågor som kan komma att påverka behovet av utvecklingsinsatser hos domstolarna. Dessa myndighetsöverskridande kontakter utgör en naturlig del av Domstolsverkets kärnverksamhet och behöver därför inte hanteras i särskild form utan hanteras i ordinarie linje.

SCB och Skatteverket

Myndigheterna har initierat arbete för att under 2025 kunna motta regeringsuppdrag om att initiera arbete med att hämta statistiska data om detaljplan och byggnad från NGP, vilket förutsätter hög fullständighet från NGP, samt kommer kräva viss utveckling för myndigheterna.

7. Budgetära konsekvenser

För att klara genomförandet av färdplanen behöver deltagande myndigheter varaktigt finansiering över tid. Finansieringen behövs för att klara investeringar i form av resurser, IT-utveckling och därefter långsiktig förvaltning av etablerade leveranser. Ytterligare kostnader för färdplanen kan tillkomma efter perioden 2025-2027 utifrån resultatet av genomförda utredningar. De finansiella behoven som beskrivs i den här rapporten täcker endast de tre första åren av åtgärder. Vi bedömer att de upparbetade förvaltningskostnaderna för åtgärderna som genomförs under 2025-2027 kommer vara i nivå med de äskade varaktiga anslagsökningarna.

Nedanstående sammanställning av finansieringsbehov omfattar genomförande av de regeringsuppdrag som föreslås i kap 6, utom följande.

- Finansiering till de deltagande myndigheterna i regeringsuppdrag för riksintresseanspråk och marktäcke/markanvändning finns inte inkluderat i nedanstående sammanställning utan kan behöva tillskjutas.
- Kommuners och myndigheters omställning och anpassning till nya datamängder och arbetssätt.

Boverkets föreslagna regeringsuppdrag om att bygga upp en tillfällig kompetenskapacitet för att stödja kommuner med att digitalisera gällande detaljplaner, föreslås genomföras som en treårig insats. Med en schablon att en gällande detaljplan kostar 10 000 kr att digitalisera, samt att 5 heltidsresurser behövs för att stödja kommunerna i arbetet, skulle med föreslagen finansiering ca 3 000 detaljplaner per år kunna digitaliseras.

Myndigheterna skulle för genomförande av färdplanen behöva nedanstående varaktiga anslagsökningar:

Tabell 1 Finansiella behov markerade med * finns även uttryckta i myndigheternas budgetunderlag för 2025–2027.

Myndighet	Ökat anslag miljoner kr/år		
	2025	2026	2027 ff.
Lantmäteriet, utveckling av datamängder för NGP*	10*	15*	20*
Lantmäteriet, stöd till kommunerna avseende kvalitetshöjande insatser av digitala registerkartans fastighetsgränser	2	2	2
Lantmäteriet, kvalitet fastighetsgränser*	21*	21*	21*

Myndighet	Ökat anslag miljoner kr/år		
	2025	2026	2027 ff.
Lantmäteriet, utredning av förutsättningar för teknisk e-arkivhållare och ändrat arkivbildningsansvar	3	3	3
Boverket*	40*	50*	60*
Länsstyrelserna*	80*	80*	80*
Naturvårdsverket	8	6	5
Trafikverket	20	20	20
Till kommuner genom Boverket, finns inte med i Boverkets budgetunderlag: Uppdrag att bygga upp en tillfällig kompetenskapacitet för att stödja kommuner med att digitalisera gällande detaljplaner	35	35	35
Riksarkivet, deltagande utredning av förutsättningar för teknisk e-arkivhållare och ändrat arkivbildningsansvar	1	1	1
Summa:	220	233	247

8. Lämpliga finansieringslösningar

Lantmäteriet har i denna fråga haft möte med ekonomistyrningsverket, ESV. Mötet gav en god dialog med slutsatsen att de frågor vi står inför inte är av teknisk art, utan politisk.

Lantmäteriet har låtit Gullers i sina djupintervjuer ställa frågan till näringslivsrepresentanter inom samhällsbyggnad om deras vilja och möjlighet till att bidra till finansieringen av uppbyggnad av infrastrukturen och åtkomst till datamängder. Respondenternas svar skiljer sig åt. Några ser möjligheter i att bidra genom branschfonder som SBUF (branschens gemensamma utvecklingsfond), eller uttrycker att man inte främmande för att vara med och finansiera, om det finns ett underlag och något som man tror kan gynna både sig och branschen, även om branschen just nu har tuffa ekonomiska tider. Andra påpekar att samhällsbygget bör vara skattefinansierat och avgiftsfritt. Vissa företag, grundade på smala marginaler, känner begränsningar till möjligheten att ge ekonomiskt stöd men är positiva till samarbete. (Se bilaga 2)

Lantmäteriet har också tillsammans med Skogsstyrelsen och Göteborgs stad haft ett runt bordssamtal med näringslivsrepresentanter från ett 15-tal olika företag från olika branscher. Samtalet berörde näringslivets förväntningar på myndigheternas data och digitalisering samt till vilken grad representanterna var villiga att vara med och finansiera delar av infrastrukturen eller den nödvändiga kvalitetshöjningen av data. Behoven av data och förväntningar på myndigheternas tillgängliggörande låg i linje med de behov som beskrivits i denna rapport. Man ser behov av högkvalitativa tillförlitliga öppna data, i tjänster av standardiserat format från en samlad åtkomstpunkt. Näringslivsrepresentanterna var i grunden tveksamma till att delta i finansiering av infrastrukturuppbyggnad eller kvalitetshöjningar. Det fanns en öppning om man kunde se att regeringens och myndigheternas nu pågående insatser skulle ge reella effektiviseringar eller kostnadsänkningar för sin verksamhet att då bidra in i att skynda på ytterligare arbete. Man var även villig att betala, ett rimligt pris, för data om det innebär att den då är mer högkvalitativ, än vad ett öppet dataflöde kan erbjuda. Finansieringsformen abonnemang var uppe för diskussion.

Nedan följer en kort sammanställning av förslag på finansieringsformer och deras för- och nackdelar. Myndigheterna i uppdraget ser behov av ett fortsatt arbete att se över hur dessa finansieringsmetoder i olika delar skulle kunna stärka informationsförsörjningen inom geodataområdet framåt. Frågan är även högst aktuell för fortsatt etablering av nationella infrastrukturlösningar.

När det gäller data så ökar krav och förväntningar på att denna ska vara öppen, dvs fri från begränsande villkor och avgifter. Många myndigheter och kommuner tar idag in avgifter för att täcka kostnader för tillgängliggörande av data. För att kunna ta bort avgifter behöver dagens befintliga avgiftsfinansiering bytas mot finansieras av anslag, både för myndigheter och kommuner. Dessa anslag skulle över tid också behöva räknas upp allt eftersom förvaltningskostnader ökar. I annat fall kommer organisationen ha kostnader utan intäktstäckning. Denna önskade utveckling ökar ytterligare vikten av fortsatt arbete med dessa modeller.

Affärsmodeller för dataförsörjning som vuxit fram i digitaliseringens spår generellt, handlar till stor del om att sälja information om kunders förbrukning av data, för att exempelvis kunna rikta reklam utifrån kundens tidigare sökningar. Denna modell är inte applicerbar på geodataförsörjning. Inte heller de affärsmodeller som bygger på att du får fri tillgång till data om du samtidigt tillåter reklam i ditt informationsflöde.

Anslagsfinansiering

För att finansiera identifierade utvecklingsinsatser och efterföljande förvaltningskostnad, ser samtliga myndigheter och kommuner att en anslagsfinansiering är den mest lämpliga formen.

Bedömningen görs utifrån ett antal aspekter.

- Det som skapas förväntas ge störst nytta i samhället i stort och hos andra parter, inte där utvecklingsinsatsen eller förvaltningen utförs.
- Skapar lika förutsättningar oavsett finansieringsförmåga och främjar nyttjandet av tjänsten eller data.
- Nyttorna kommer, som för digital post, inte falla ut förrän lösningarna nått en kritisk massa och omställningar skett för att kunna hämta hem effekter hos nyttjare, vilket inte möter normalt förväntad återkastningstid av en investering.
- Lösningar som tas fram kommer i många delar skapa dubbla tjänster eller data för aktörer under omställningsarbete. Innan omställning kunnat göras nationellt hos alla parter, skulle dubbla kostnader drabba många parter.

För att skapa utrymme för ökad anslagsfinansiering och då nyttoanalyser visar på att de största nyttorna av digitaliseringen väntas uppstå inom näringslivet, så bör även möjligheten till någon form av punktbeskattning undersökas. Denna kan dock i detta tidiga läge vara svår att peka ut och beräkna.

Avgiftsintäkter

Idag finansieras utveckling, förvaltning och tillhandahållande av data och tjänster, både av myndigheter och kommuner i stor utsträckning av avgifter. Modellen med avgifter, grundas på kostnad för mängden brukad data eller antal anrop på tjänst.

Begränsningen med den modellen av avgiftsfinansiering är att den begränsar nyttjandet av tjänsten eller data. Ofta ligger även omfattande beräkningar och utfördelning av kostnader bakom prissättningen och intäkterna blir marknadskänsliga, medan kostnaderna är mer konstanta.

En modell som minskar begränsningen av nyttjandet är att skapa abonnemang för nyttjare, som mot en fast avgift får bruka hur mycket information man vill och anropa tjänster utan begränsning. Denna modell har implementerats för nätverks-RTK på Lantmäteriet och är funktionell, så länge data strömmas. (Nätverks-RTK är en tjänst för realtidsmätning med GNSS/RTK-utrustning, vilken ger möjlighet till positionsbestämning i referenssystemet SWEREF 99 med mätosäkerhet på centimeternivå.)

Modellen medför även en positiv effekt på informationssäkerhet där man kan tillåtas fri läsning från källan, men inte tillåts ladda ner och sprida. I denna typ av modell är det även vanligt med olika nivåer av abonnemang beroende på ditt behov av service.

Om man tillåter nedladdning uppstår risken för kopiering och vidare spridning och därmed urholkas finansieringsmodellen. I de fall nedladdning fortsatt måste kunna tillåtas, kan modellen behöva kombineras med en modell där nedladdningen begränsas med villkor, och ske mot en högre avgift. Att jämföra med att du kan ha ett abonnemang på Spotify, samtidigt

som du kan köpa skivan till ett högre pris men innehållet på den får inte kopieras.

Samfinansiering

Samfinansiering är ett annat sätt att skapa finansiering till utveckling, särskilt i utveckling där samtliga parter ser en egen effekt av utvecklingen. Denna form skulle behöva utvecklas med råd och stöd av ESV för att säkerställa bra fördelningsnycklar, hållbarhet och långsiktighet i avtalen, för hållbarhet även i förvaltningsskedet. Nackdelen med denna modell är att om driver på internfakturering mellan myndigheter, vilket i sig skapar merarbete.

I de fall samfinansiering skulle behöva ske mellan kommuner och myndigheter har hinder visat sig i form av att kommuner i de fall de inte kan bidra med lika stora utvecklingsresurser som myndigheten, enligt lagen om offentlig upphandling⁵⁹ måste konkurrensutsätta utvecklingsinsatsen, vilket kan undvikas om utvecklingen är anslagsfinansierad.

Det kan även finnas samfinansiering med näringslivet, här är den skogliga laserscanningen ett exempel. Denna modell är utifrån den dialog som förts inom geodatarådet främst att beakta vid kvalitetshöjning av data. Resultatet måste göras tillgängligt för alla och aktsamhet behöver tas så att resultatet inte styrs av enskilda företagsintressen.

I dialogen med ekonomistyrningsverket (ESV,) såg ESV möjligheter till utökad lånefinansiering för myndigheter, med fördröjd återbetalning för att sedan avgiftsfinansieras skulle vara en gångbar väg. Den utökade lånefinansieringen skulle kunna vara relevant vid samfinansiering av gemensamma tekniska lösningar med egen effekthemtagning i nivå med investeringen, men svårare att applicera tillsammans med andra modeller.

EU-medel och innovationssatsningar

Både EU-medel och finansiering via innovationssatsningar genom Vinnova eller Formas är kortsiktiga investeringar, men myndigheterna kan bli bättre på att söka om dessa medel. Det är framför allt intressant för att pröva nya tekniker och lösningar i tillfälliga miljöer.

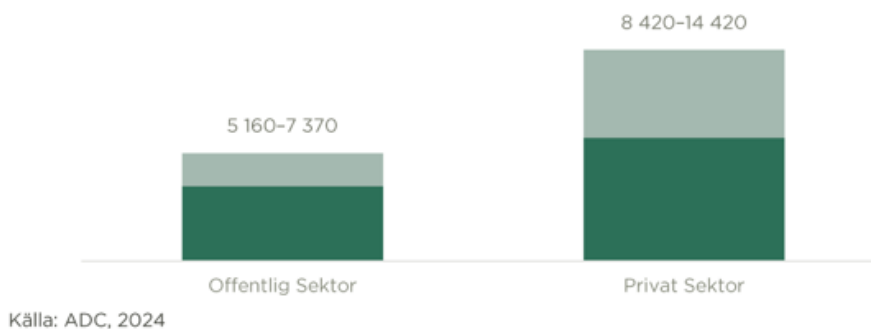
---

⁵⁹ Lag (2016:1145) om offentlig upphandling

9. Nyttor

Lantmäteriet har låtit ADC Sweden göra en analys och syntes av flera tidigare nyttoanalyser, samt fylla på med djupintervjuer där underlag behövde stärkas. Analysen är således inte direkt kopplad till föreslagna åtgärder i färdplanen. Resultatet visar på att den största nyttan kan förväntas uppstå inom privat sektor, men att nyttor även kan förväntas uppstå inom offentlig verksamhet, främst i tidiga delprocesser och till störst del som en effekt av införande av öppna data.

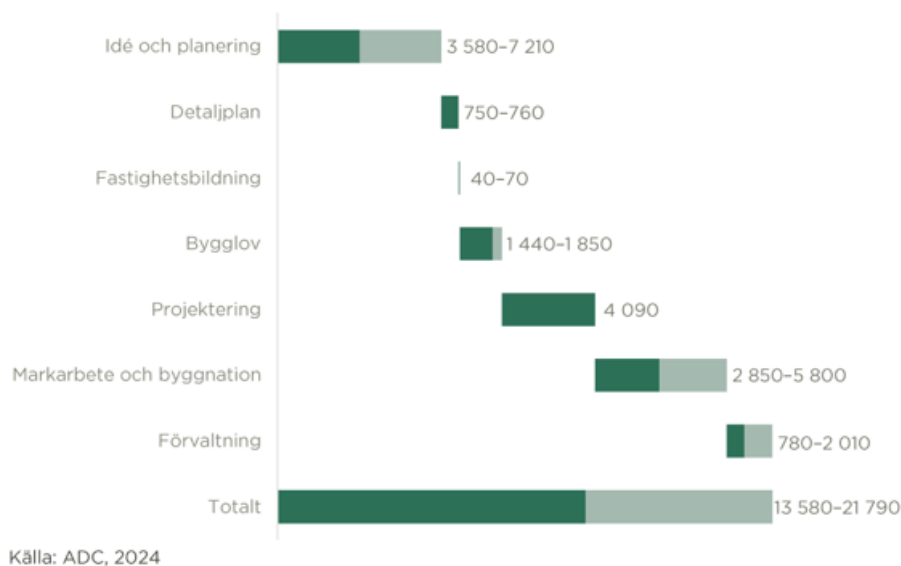
Figur 6 Värderad nytta i offentlig- och privat sektor (miljoner kronor per år)

Analysen visar på att nyttor i delprocessen för detaljplan är relativt låg i relation till insatsen att digitalisera samtliga gällande detaljplaner, men dessa är en förutsättning för att till exempel kunna realisera identifierade nyttor i bygglovshanteringen.

Analysen är fortsatt inte heltäckande, eftersom det inom många områden ännu inte finns kvantifierade nyttor definierade. Rapporten i sin helhet finns i bilaga 3.

Figur 7 Värderade nyttor i respektive processteg (miljoner kronor per år)

10. Uppdragets genomförande

Uppdraget har genomförts i samverkan mellan Lantmäteriet, Boverket, Länsstyrelserna, Trafikverket, Naturvårdsverket och Sveriges kommuner, regioner (SKR). Därutöver har dialog förts med Riksarkivet, Domstolsverket och Myndigheten för digital förvaltning (Digg).

Färdplanen har föredragits på respektive myndighet. Uppdraget har presenterats för Geodatarådet. Geodatarådet genomför just nu ett arbete med att ta fram en vision för hela geodataområdet, inte enbart för samhällsbyggnadsprocessen. Slutsatser, tankar och resultat har omhändertagits i detta arbete genom några av de förslag som läggs i rapporten.

Färdplanens olika områden har även bearbetats i flera arbetsmöten med ett antal kommunrepresentanter. Kommunrepresentanterna har god kompetens inom digitalisering av samhällsbyggnadsprocessens olika delar och dess konsekvenser för kommunen. De kommuner som deltagit är Värmdö, Berg, Kungsbacka, Haninge, Luleå, Alingsås, Lerum, Örebro, Göteborg, Lund, Trollhättan, Botkyrka, Linköping samt representant för SKR. Se rapport i bilaga 4.

Lantmäteriet har även låtit konsult genomföra djupintervjuer med 15 enskilda kommuner och 12 olika företag inom bygg- och fastighetsbranschen. Se rapport i bilaga 3.

För arbete med roller och ansvar kopplat till NGP, har rollerna föredragits för föreslagna grunddatadomänsmyndigheter inom Ena, (e-hälsomyndigheten, Skatteverket, Bolagsverket, Trafikverket), samt myndigheterna inom Geodatarådet.

Myndigheterna i uppdraget har även genomfört en workshop för fördjupad analys i statens uppdrag i planeringssystemet. Fokus var på länsstyrelsens roll som företrädare av staten där länsstyrelsen ska samordna statliga intressen samt tillhandahålla statliga planeringsunderlag⁶⁰.

---

⁶⁰ Länsstyrelsen har ett ansvar i planeringsprocessen för att företräda och samordna statens intressen och tillhandahålla planeringsunderlag.

Bilagor

Bilaga 1. Roller i NGP

Tabell 2 Roller inom NGP.

Roller i NGP		
1	Samordnare	Lantmäteriet är Samordnare och säkerställer förmågan att nationellt tillgängliggöra standardiserade datamängder från Producenten via NGP. Mandat att besluta om Nationella specifikationer.
2	Datavärd	Myndighet som datavärd utgör stöd för Producenten att tillgängliggöra sina datamängder. Datavärden ansvarar för lagring och tillgängliggörande via NGP.
3	Producent	Aktör som tillgängliggör sina datamängder via NGP.
4	Konsument	Aktör som konsumerar de datamängder som tillgängliggörs via NGP.
5	Ombud	Producent kan uppdra till ombud (till exempel konsult eller annan kommun) att tillgängliggöra Producentens datamängder via NGP. Gäller både tillgängliggörande via datavärd och via egenutvecklade API:er.

Roller i NGP		
6	Modell och specifikationsansvarig	Myndighet som utpekats som ansvarig för att i enlighet med Ramverket för utbyte av Geodata, ta fram modell och specifikation för ett tema eller en informationsmängd. Uppdrag ges av grunddatadomänansvarig. Har inte ett nationellt tillhandahållande ansvar, om inte detta åligger myndigheten enligt annan roll eller lag.

Bilaga 2. Värdet av en nationellt digitaliserad samhällsbyggnadsprocess, en samhällsekonomisk nyttoanalys.

Bifogas separat.

Bilaga 3. Digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen. Intervjuer med aktörer från bygg- och fastighetssektorn samt företrädare för kommuner.

Bifogas separat.

Bilaga 4. Inspel från kommunala sakkunniga (eldsjälar) i regeringsuppdraget: Uppdrag att ta fram en färdplan för att fortsätta digitalisera samhällsbyggnadsprocessen.

Bifogas separat.